

Kaupunkiseutus suunnitelma

Maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisen
ja kuntarajat ylittävien palvelujen parantaminen
pääkaupunkiseudulla ja Helsingin seudulla

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	3
2	Pääkaupunkiseudun ja Helsingin seudun sopimusperusteinen yhteistyö	4
3	Maankäyttö, asuminen ja liikenne (MAL-OSIO)	5
	3.1 Nykytilan kuvaus ja kehittämistarpeet	5
	3.2 Keinot	7
	3.3 Suunnitelman toimeenpano ja aikataulu	12
4	Kunnalliset palvelut (PALVELUT-OSIO)	14
	4.1 Sosiaali- ja terveystoimi	14
	Pääkaupunkiseudun lähtökohdat sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen	14
	Nykytilan kuvaus ja kehittämistarpeet	16
	Keinot	27
	4.2 Sivistystoimi	29
	Nykytilan kuvaus ja kehittämistarpeet	29
	Keinot	38
5	Kuninkaan kolmio –pilottialue	43
6	Kaupunkiseutusuunnitelman valmistelu ja hyväksyminen	44
	6.1 Valmistelun organisointi	44
	6.2 Suunnitelman hyväksyminen	44
	6.3 Yhteistoiminta henkilöstön kanssa	45
LIITTEET	Pääkaupunkiseudun väestö- ja palvelutarveselvitys vuosille 2015 ja 2025 Kartta pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveystoimen palvelujen toimipisteverkosta	

1 Johdanto

Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta (169/2007, ns. puitelaki) tuli voimaan 23.2.2007 ja on voimassa vuoden 2012 loppuun. Lain 7 § edellyttää, että pääkaupunkiseudun kuntien (Espoon, Helsingin, Kauniainen ja Vantaan kaupunkien) tulee laatia 31.8.2007 mennessä suunnitelma siitä, miten maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista sekä palvelujen käyttöä yli kuntarajojen parannetaan.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta 15.2.2007 annetun asetuksen (173/2007) mukaan puitelain 7 §:ssä tarkoitettujen suunnitelmien tulee sisältää selvitys:

- 1) maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisen sekä kunnallisten palveluiden kuntarajat ylittävän käytön nykytilasta ja kehittämistarpeesta;
- 2) keinoista, joilla kunnat ovat päättäneet parantaa maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista seudulla;
- 3) keinoista, joilla kunnallisten palveluiden käyttöä kuntarajat ylittäen on seudulla päätetty parantaa, sekä
- 4) suunnitelman toimeenpanosta ja aikataulusta.

Puitelain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettussa pääkaupunkiseutua koskevassa suunnitelmassa tulee 1 momentissa säädetyn lisäksi selvittää, miten suunnitelmassa on otettu huomioon jo käynnissä olevat yhteistyön kehittämishankkeet.

Puitelain 7 §:n 2 momentissa säädettyjä kaupunkiseutuja koskevissa suunnitelmissa tulee 1 momentissa säädetyn lisäksi selvittää, onko suunnitteluun osallistunut lain 7 §:n 2 momentissa mainittujen kuntien lisäksi muita kuntia.

Tämä valtioneuvostolle toimitettava kaupunkiseutusuunnitelma sisältää maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevan MAL-osion ja palvelujen yhteiskäyttöä koskevan PALVELUT-osion. Suunnitelman PALVELUT-osio on laadittu pääkaupunkiseudun neljän kaupungin ja MAL-osio Helsingin seudun 14 kunnan yhteistyönä.

Suunnitelman eri osioiden valmistelu on tapahtunut pääkaupunkiseudun yhteistyön toimeenpanoa varten perustetuissa työryhmissä. MAL-osio on valmisteltu Helsingin seudun MAL-neuvottelukunnassa ja –jaostossa.

PALVELUT–osioon on koottu pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveysryhmän ja koulutustyöryhmän valmisteilla olevat esitykset. Työryhmien työ jatkuu edelleen. Toimenpide-esitykset käsitellään myöhemmin kaupunkien toiminnan ja talouden suunnittelun sekä muun päätöksenteon yhteydessä.

Kaupunkien toteuttamissuunnitelmien laadinnan yhteydessä on lisäksi valmisteltu taustamuistio ”Pääkaupunkiseudun väestö- ja palvelutarveselvitys”, joka on tämän suunnitelman liitteenä.

2

Pääkaupunkiseudun ja Helsingin seudun sopimusperusteinen yhteistyö

Pääkaupunkiseudun kaupunginvaltuustot ovat 22.5.2006 hyväksyneet pääkaupunkiseudun yhteistyösopimuksen, jonka tavoitteena on tiivistää ja laajentaa kaupunginvaltuustojen vuonna 2004 hyväksymän yhteistyöasiakirjan perusteella käynnistynyttä sopijakaupunkien keskinäistä yhteistyötä ja edistää seudun yhteistyötä valtion kanssa.

Pääkaupunkiseudun yhteistyösopimuksen pohjalta jo käynnistetty valmistelutyö eri työryhmissä vastaa puitelaissa edellytettyä kaupunkiseutusuunnitelmaa. Sopimuksen mukainen yhteistyö on laajempaa kuin puitelain 7 §:ssä edellytetään ja yhteistyölle on sovittu oma aikataulunsa. Kaupungit ovat käynnistäneet sopimuksessa tarkoitettujen yhteistyöhankkeiden valmistelun 14 eri työryhmässä kesällä 2006. Kaupungit arvioivat vuoden 2008 aikana seudun yhteistyön toimivuutta ja tuloksia sekä tekevät tarvittavat päätökset jatkotoimenpiteistä.

Helsingin seudun yhteistyö perustuu vuonna 2005 tehtyyn 14 kunnan yhteistyösopimukseen. Yhteistyön kohteena ovat erityisesti maankäyttö, asuminen ja liikenne, seudulliset palvelut sekä seudun yhteinen edunvalvonta. Helsingin seudun yhteistyökokous päätti 9.11.2006, että Helsingin seudulle laaditaan puitelain 7 §:n mukainen suunnitelma maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisen parantamiseksi.

3

Maankäyttö, asuminen ja liikenne (MAL-OSIO)**3.1 Nykytilan kuvaus ja kehittämistarpeet**

Helsingin metropolialue on yksi nopeimmin kasvavista alueista Suomessa ja Euroopassa. Kasvun aiheuttamista haasteista suurimmat liittyvät työvoiman saatavuuteen, palvelujen järjestämiseen sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamiseen. Tulevan kasvun hallinta ja ongelmien ratkaiseminen edellyttävät kaikkien toimijoiden ennistä tehokkaampaa yhteistyötä.

Pääkaupunkiseudun, Helsingin seudun ja laajemman metropolialueen yhteistyön tarve maankäytön, asumisen ja liikenteen kysymyksissä on todettu välttämättömäksi useissa yhteyksissä. Vuonna 2000 allekirjoitettiin ministeri Siimeksen johdolla työskennelleen, Helsingin seudun 11 kunnan ja eri ministeriöiden edustajista koostuneen työryhmän ehdotuksiin perustunut yhteistoiminta-asiakirja, jolla pyrittiin erityisesti seudun asuntotuotannon edellytysten parantamiseen. Viimeisimmät yhteistyön tarvetta korostaneet selvitykset ovat olleet OECD:n Helsingin metropolialuetta koskeva aluetarkastelu vuodelta 2002 ja valtioneuvoston asettaman selvitysmies Jussi-Pekka Alasen raportti vuodelta 2003. Asiaan on viitattu myös useiden hallitusten hallitusohjelmissa.

Kasvun aiheuttamista ongelmista suurimmat liittyvät kuntien palvelurakenteeseen, työvoiman saatavuuteen, sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamiseen. Maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista on tehty lakisääteisesti kaavoituksen yhteydessä niin paikallisella kuin maakunnallisella tasolla. Alueen nopean kasvun ja maankäytön tiivistymisen sekä ilmastonmuutoksen vuoksi on noussut tarve uudentyyppisiin alueellisiin ja vapaamuotoisiin maankäyttöön liittyviin tarkasteluihin ja organisoitumiseen.

Asumisen osalta on erityisenä haasteena sen hintatason kohtuullistaminen. Korkeat asumiskustannukset vaikeuttavat asumisväljyyden kasvattamista. Uusia ratkaisumalleja ja tehokkaita toimia tarvitaan erityisesti yhteiskunnan tukeman asuntotuotannon järjestämisessä, asunnottomuuden vähentämisessä sekä erityisryhmien asuntokysymyksissä.

Maankäytön osalta kyse on erityisesti yhdyskuntarakenteen tiivistämisestä ja eheyttämisestä sekä hajarakentamisen ohjaamisesta. Yhteisillä maa- ja kaavoituspolitiikan periaatteilla voidaan nykyistä paremmin varmistaa kohtuuhintaisen tonttimaan riittävyys ja saatavuus.

Liikenteen järjestämiselle ja energiantuotannolle ja -käytölle uuden haasteen tuovat ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävät toimet. Liikenteen osalta pyritään liikenteen sujuvaan järjestämiseen siten, että kasvavan väestön työ- ja asiointimatkat sekä kaupan ja teollisuuden kulje-

tukset sujuvat seudulla kohtuullisessa ajassa ja ympäristön ja energiankäytön kannalta kestävällä tavalla. Se edellyttää joukkoliikenteen osuuden nostamista nykyisestä mm. joukkoliikenteen palvelutasoa parantamalla ja raideliikenteen osuutta kasvattamalla, kävely- ja pyöräilykulttuurin vahvistamista sekä valtion rahoituksen lisäämistä liikenteelle. Näin voidaan varmistaa tie- ja rataverkon tasapainoinen rakenne ja verkon kapasiteetin riittävyys, tarkoituksenmukainen joukkoliikenne, poikittaisten yhteyksien olemassaolo sekä riittävä ja turvallinen kevyen liikenteen verkko.

Palveluiden järjestämisessä kuntarajat ylittäen haasteeksi muodostuu toimivien ja käyttäjilleen edullisten joukkoliikennepalvelujen turvaaminen seudulla.

Maankäytön, asumisen ja liikenteen keskinäinen yhteensovittaminen sekä raja-alueiden yhteinen suunnittelu seudulla on ensiarvoisen tärkeää. Tämän ohella ja tästä johtuen on noussut entistä voimakkaampana esiin tarve ratkaista seudullisesti myös sellaisia toimintoja, jotka rajoittavat tai tukevat tätä yhteensovittamista. Tällaisia ovat mm. jätteen käsittely, ympäristömelua aiheuttavat toiminnot (ml. lentotoiminta) sekä maamassojen läjitysalueiden järjestäminen.

Maankäytön muutokset kuntien rajavyöhykkeillä luovat tarpeen tarkastella myös asukkaiden palveluja kuntarajat ylittäen. Pääkaupunkiseudulla Espoon, Helsingin ja Vantaan yhteisenä pilottialueena on nk. Kunnikaankolmion alue, jota on tarkemmin selostettu luvussa 5.

Palvelujen yhteiskäyttöä tullaan jatkossa tarkastelemaan myös uusien metrolinjojen maankäyttövyöhykkeiden kehittämisen yhteydessä. Tällöin tarkasteluun tulevat erityisesti länsimetron kehittämisvyöhyke Helsingin ja Espoon kesken sekä kaupunkirakenteen ja metrolinjan jatkaminen Helsingin Mellunkylästä Vantaan Vesterkullaan ja edelleen Sipooseen.

Eräänä seudullisena yhteistyön ja selvittelyn kohteena tulevat olemaan joukkoliikenteen suunnittelun ja liikennöinnin kilpailuttamiseen ym. toimintoihin liittyvä mahdollinen syvempi yhteistyö sekä pääkaupunkiseutua laajemmalle ulottuvat matkakorttijärjestelmät mahdollisine yhteislippuineen ja yhteistariffeineen. Kerava ja Kirkkonummi ovat vast'ikään liittyneet yhteistariffijärjestelmään muodostaen uuden kolmannen vyöhykkeen Helsingin seudulla.

Yhteistyöorganisaatiot

Perinteisesti kunnat ovat harjoittaneet kaavoitukseen ja aluekehitykseen liittyvää yhteistyötä maakuntaliittojen kautta. Ongelmana on kuitenkin se, että Helsingin seudulla luontainen työssäkäyntialue ei kuulu samaan maakuntaliittoon vaan on jakaantunut useiden liittojen alueelle.

Pääkaupunkiseudun kaupungit (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) ovat vuonna 2004 perustaneet yhteistyöelimen, Pääkaupunkiseudun

neuvottelukunnan, joka keväällä 2006 on nimennyt 14 valmisteluryhmää, joista kolme ryhmää käsittelee MAL-asioita (TR 5,6 ja 7).

Myös KUUMA-kunnat (Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, Tuusula, Mäntsälä ja Pornainen), ovat organisoituneet seudulliseksi yhteistyöorganisaatioksi. Kuumen alaisuudessa toimii 16 työryhmää ja 15 hankeryhmää, joista kunnanjohtajien ja yhteistyöjohtajan muodostama komissio sekä kaavoittajien ryhmä käsittelevät MAL-asioita.

Kuntaryhmä Neloset (Kirkkonummi, Hyvinkää, Vihti ja Sipoo) ovat organisoituneet kunnanvaltuuston ja -hallituksen puheenjohtajista sekä kuntajohtajista koostuvaksi ohjausryhmäksi sekä kuntien MAL-edustajista koostuvaksi työryhmäksi, jotka valmistelevat Nelosten yhteisiä MAL-asioita Helsingin seudun 14 kunnan sopiman yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Kaikki Helsingin seudun 14 kuntaa ovat marraskuussa 2005 allekirjoittamansa yhteistyösopimuksen perusteella nimenneet maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-neuvottelukunnan ja suppeamman MAL-jaoston, johon on kutsuttu myös kahden ministeriön (VM, YM) korkein virkamiesjohto.

Helsingin seudun 14 kunnan MAL-yhteistyö on saatu käyntiin ja kokemukset sen toiminnasta ovat hyviä. On kuitenkin tarvetta edelleen nostaa foorumin painoarvoa ja terävöittää sen roolia maankäytön, asumisen ja liikenteen seudullisena yhteistyöfoorumina. Toimenkuvan sisällöllistä laajentamista tai edustusohjan laajentamista on tarkoituksenmukaista tarkastella vuoden 2008 lopussa, jolloin pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan ja 9.11.2006 Helsingin seudun yhteistyökokouksessa päätetyn perusteella myös laajemman seudun yhteistyön toimivuutta ja vaikuttavuutta arvioidaan.

Helsingin seudun yhteistyössä käytetyt käsitteet on määritelty yhteistyössä seuraavasti:

Visio	Koko Helsingin seudun yhteinen näkemys maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisesta, aikajänne vuoteen 2050 saakka.
Strategia	Koko seudun yhteinen tai kuntaryhmittäin laadittu strateginen asiakirja, tyypillinen kokonaisuyleiskaavan suunnittelun aikajänne, noin vuoteen 2030 saakka.
Ohjelma	Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma, pääpaino toteutuksen ajoituksessa, aikajänne noin 10 vuotta.

3.2 Keinot

Maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteistyö hoidetaan nykyisten lakisääteisten ja vapaaehtoisen organisaatioiden puitteissa.

Maankäyttö ja asuminen

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan maankäytön ja asumisen yhteistyöryhmä julkaisi vuoden 2005 syyskuussa asiakirjan Maankäytön ja asumisen strategisia linjauksia ([sähköinen versio](#)). Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta esitti kaupungeille, että ne sisällyttäisivät yleiskaavoihinsa, asunto-ohjelmiinsa ja muihin suunnitelmiinsa asiakirjassa esitetyt linjaukset. Linjauksilla pyrittiin turvaamaan riittävä ja monipuolinen asuntotuotanto pääkaupunkiseudulla ja keskittämään yhteiset ponnistukset nk. kehittämisvyöhykkeiden toteuttamiseen.

Tässä vaiheessa työn oli tarkoitus johtaa vuoden 2006 aikana yhteisen MAL-strategian 2050, (myöhemmin visio 2050) laadintaan. Saman vuoden (2005) marraskuussa solmittu 14 kaupunkia ja kuntaa koskeva yhteistyösopimus laajensi näkökulman koko seutua koskevaksi.

Tässä yhteydessä pääkaupunkiseudun visio 2050 -työ jäi sivummalle ja tilalle tuli Greater Helsinki Vision 2050 -kansainvälisen ideakilpailun ([sähköinen versio](#)) valmistelu. Kilpailuohjelma valmistui joulukuussa 2006 ja sen tulokset ovat käytettävissä joulukuussa 2007. Kilpailun tuloksia hyödyntäen laaditaan Helsingin seudun yhteinen, vuoteen 2050 tähtäävä visio seudun maankäytön asumisen ja liikenteen kehittämisestä.

Koska tuleva yhteinen visio hahmottaa seudun kehitystä erittäin kauas tulevaisuuteen, MAL-neuvottelukunta määritteli ja Helsingin seudun 14 kunnan yhteistyökokous hyväksyi lähitulevaisuuden yhteistyökohteiksi 13 nk. kärkihanketta ja kehittämisvyöhykettä. Seudun kunnat ovat arvioineet, että näiden vyöhykkeiden kehittämisellä on saavutettavissa suurimmat asuntojen ja työpaikkarakentamisen volyymit seudulla siten, että myös joukkoliikenteen järjestäminen on mahdollista, taloudellisesti kannattavaa sekä yhdyskuntarakenteellisesti ja ympäristön kannalta edullista.

Kärkihankkeet ovat seuraavat (eivät ole tärkeysjärjestyksessä):

- Kehäradan (Marjaradan) kehittämisvyöhyke
- Länsimetron ja Länsiväylän kehittämisvyöhyke, Länsiväylän jatkaminen Kirkkonummelle, KT 51:n parantaminen
- Vuosaaren sataman maankäytöllisten ja liikenteellisten vaikutusten hyödyntäminen seudulla (kaupallisteollinen vyöhyke Vuosaaren satama – Helsinki-Vantaan lentoasema – Kehä III sekä Keravan, Tuusulan, Hyvinkään ja Siipoon hankkeet)
- Kehä II:n maankäyttövyöhyke (Uusmäki – Myyrmäki – Kuninkaantammi) Espoossa, Vantaalla ja Helsingissä. Hankenimi: ”Kuninkaan kolmio”.

- Pääradan kehittämisvyöhyke, johon kuuluu mm. pääradan kapasiteetin ja lähijunatarjonnan parantaminen Keravalta pohjoiseen ja siihen tukeutuva asuntotuotannon lisäys
- Asuntotuotannon lisäämisen edellyttämät infra- ja palvelurakentamisen kehittämistoimet Helsingin seudulla
- Rantaradan kehittämisvyöhyke ja uusi ratayhteys Turkuun (Espoo, Kirkkonummi, Vihti)
- Pohjois-Espoon kehittämisvyöhyke (mm. Porintien länsipuolinen alue)
- Kaupunkirakenteen jatkaminen Sipooseen, Itämetron jatkeen kehittämisvyöhyke ja Kerava-Nikkilä-radan hyödyntäminen
- Lahden oikoradan kehittämisvyöhyke ja siihen liittyvät Mäntsälän asunto- ja logistiikka-alueiden yhteydet
- Malmin lentokentän muuttaminen asumiseen ja lentokenttätoimintojen hajasijoittaminen tai sijoittaminen korvaavalle kentälle seudulla
- Kehä IV:n vyöhyke (Helsinki-Vantaan lentokentän pohjoinen poikittaisyhteys, Tuusula ja muut Kuuma-kunnat)
- Klaukkalan radan vyöhyke (Vantaa, Nurmijärvi, Hyvinkää)

Kärkihankelistaus tulee olemaan yhtenä valmistelun lähtökohtana valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisessa, Helsingin seudun erityiskysymyksiä koskevassa osuudessa. Ympäristöministeriö on käynnistänyt tavoitteiden tarkistamisen keväällä 2007 ja ne on tarkoitus viedä valtioneuvoston hyväksyttäväksi keväällä 2008.

Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat myös aloittaneet valmistelun Pääkaupunkiseudun maankäytön ja asumisen toteutusohjelma 2017 -asiakirjan osalta, joka tulee valmistumaan vuoden 2007 loppuun mennessä. Tämä nk. MA-ohjelma tulee määrittelemään pääkaupunkiseudulle yhteiset, ajallisesti ohjelmoidut asuntotuotantotavoitteet vuoteen 2017 saakka. Ne perustuvat yhteisesti määriteltäviin tuotantotavoitteisiin sekä kokonaismäärää että sosiaalisen asuntotuotannon määrää ja laatua koskien ja ne sidotaan käytettävissä oleviin yleis- ja asemakaavavarantoihin.

Myös erilaisia uusia ja osin yhteisiä aluerakentamisen toteuttamismalleja hahmotellaan ja selvitetään olisiko alueiden toteuttamisessa hyötyä siitä, että jotkin niistä nimettäisiin maankäyttö- ja rakennuslain 1.3.2007 lukien mahdollistamiksi kuntien yhteisiksi kehittämisalueiksi. Mikäli mahdollista, yhteistyössä muun seudun kanssa pyritään laatimaan

hankkeille jonkin asteinen tavoitteellinen aikataulu ja toteuttamisjärjestys.

Seudullisen vision ja kehityskuvien lisäksi pääkaupunkiseudun kuntien tavoitteena on myös laatia ainakin joiltakin keskeisiltä osiltaan (esim. asuntotuotanto) yhteinen yleiskaavatasoinen suunnitelma seuraavalla yleiskaavakierroksella. Muulla Helsingin seudulla yhteinen yleiskaavatasoinen suunnitelma voisi koskea kuntien raja-alueita.

Pääkaupunkiseudulla on lisäksi nimetty nk. Asuntoasiain ryhmä (TR 6), jonka johdolla on valmisteilla selvitys siitä, voitaisiinko kuntien asuntorakennuttamiseen, omistukseen, hallintointiin ja ylläpitoon luoda yksi kuntien yhteinen toimija. Samalla selvitetään vuokra-asuntojen jakoon liittyviä menettelytapoja ja vuokra-asuntotuotannon rahoitusvaihtoehtoja. Työryhmän väliraportti on valmistunut, mutta jatkotoimenpiteistä ei ole päätöksiä. Valmistelua jatketaan MAL-työryhmän kanssa yhteisessä aikataulussa.

KUUMA-kunnat ja Kuntaryhmä Neloset ovat laatineet keväällä 2007 yhteisen MAL-strategian ([sähköinen versio](#)) Helsingin seudun yhteistyön tueksi. Asiakirjat perustuvat KUUMA-kuntien yhteiseen kehitys- ja ympäristökuvaraporttiin vuodelta 2006 ja Kuntaryhmä Nelosten yhteiseen MAL-strategiaan, niin ikään vuodelta 2006. Lisäksi KUUMA-kunnat ovat laatineet yhteisen asuntopoliittisen ohjelman ([sähköinen versio](#)) ja käynnistämässä raja-alueiden yhteisen yleiskaavatasoisen suunnitelman laatimista.

Yhteisvastuullinen asuntopoliittikka

Työvoiman saatavuuden kannalta liian korkeat asumiskustannukset ovat muodostumassa suureksi ongelmaksi Helsingin seudulla. Korkea-laatuinen ja monipuolinen asuminen, viihtyisä miljö ja arkielämän sujuvuus ovat metropolialueen tärkeimpiä kilpailukeinoja myös tulevaisuudessa. Seudulla huolehditaan erityisryhmien ja muiden tukea asumisessaan tarvitsevien väestöryhmien asumistarpeesta yhteisesti sovitujen tavoitteiden mukaisesti ja yhteisesti sovituilla kriteereillä. Kumppanuus valtion kanssa on erityisen tärkeää suurten peruskorjaushankkeiden toteuttamisessa ja asumisen esteettömyyden turvaamisessa. Kuntien toisiaan täydentävät mahdollisuudet asuntotarjonnassa on yksi seudun vahvuuksista.

Seudullisena tuotantotavoitteena vuosina 2008 - 2017 on keskimäärin 12 000 – 13 000 asunnon rakentaminen vuosittain. Tavoitteena on, että alueen kunnissa uustuotannosta on valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa 20 %. Olemassa olevan asuntokannan ja asuinalueiden elinvoimaisuudesta ja kilpailukyvyistä huolehditaan mm. kehittämällä uusia rahoitusmalleja perusparantamiseen yhteistyössä valtiovallan kanssa. Valtion kanssa tehdään yhteistyötä myös asuntokannan tarkoituksenmukaisen käytön kehittämisessä (esim. asumistuen parempi kohdentaminen ja tyhjä tai muutoin epäkurantit asunnot).

Valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon 20 %:n suuruiseen osuuteen sitovana tavoitteena kuntien uustuotannossa pyritään seuraavin keinoin:

- a) rakentamalla kuntien omalle maalle
- b) liittämällä velvoite yksityisten tahojen kanssa solmittaviin maankäytösopimuksiin
- c) sopimalla MAL-jaostossa valtion kanssa tuotannon edellytyksistä, kuten tarvittavista muutoksista ARA-säädöksiin.

Tavoitteen toteutumista seurataan valtuustokausittain laskettavina keskiarvoina.

Pääkaupunkiseudun kunnat sopivat vuonna 2000 yhteisestä viisivuotisesta ohjelmasta, jolla pyrittiin puuttumaan asunnottomuuden ongelmaan. Helsinki saavutti tavoitteensa melko hyvin ja Espoon ja Vantaan osalta noin puolet asetetuista tavoitteista toteutui. Asunnottomuuden vähentäminen on myös tulevaisuudessa yksi osa yhteisvastuullista asuntopolitiikkaa.

Liikenne

Jo kolmekymmentä vuotta toimineen, pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyöorganisaatioksi perustetun Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan YTV:n pääasialliset tehtävät liittyvät joukkoliikenteen järjestämiseen Helsingin ulkopuolella. Pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma PLJ ([sähköinen versio](#)), jonka YTV:n hallitus hyväksyi 2.3.2007, on kuntien yhteisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien pioneeri ja toiminut esimerkkinä vastaaville muille suunnitelmille Suomessa.

Laajemman seudun kesken ovat valmistuneet myös Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Riihimäen seudun (KEHYLI) ([sähköinen versio](#)) sekä Itä-Uudenmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmat. Seudun kehittämisen kannalta suunnitelmien keskinäinen koordinaatio on tarpeen ja Uudenmaan liiton toimesta onkin valmistumassa koko Uudenmaan liikennesuunnitelmat kattava asiakirja (Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan liikennestrategia eli ULSA). Kokonaan yhteisenä laadittavan liikennejärjestelmäsuunnitelman tarpeeseen koskien 14 kunnan aluetta ei toistaiseksi ole otettu kantaa. Tämä tullaan selvittämään Helsingin seudun MAL-yhteistyön puitteissa ennen nykyisten suunnitelmakausien päättymistä.

Suurimmaksi ongelmaksi pääkaupunkiseudulla on muodostunut PLJ:n aiesopimuksessa sovittujen hankkeiden hidas toteuttaminen, johtuen yleisimmin valtion puuttuvista tai liian vähäisistä investointimäärärahoista. Sama ongelma koskee myös muiden Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmien ja niiden aiesopimuksissa sovittujen hankkeiden toteuttamista. KUUMAN ja Kuntaryhmä Nelosten alueilla yleisten teiden merkitys liikenneverkossa on suuri ja siksi perustienpidon määrärahojen pitkään jatkunut liian alhainen taso on vaikeuttanut taajamien

maankäytön kehittämistä. Näiden epäkohtien korjaamiseen kunnat pyrkivät yhteistoimin.

Pääkaupunkiseudun yhteistyösopimuksen toimeenpanon yhteydessä on perustettu erillinen työryhmä (TR 7) selvittämään joukkoliikenteen kokonaisuuden järjestämistä seudullisesti toimivaksi ja taloudellisesti tehokkaaksi kokonaisuudeksi. Se käsittäisi seutuliikenteen sekä kaupunkien sisäisen liikenteen ja kattaisi kaikki liikennöintimuodot. Selvitys sisältää sekä liikennepalvelujen suunnittelun, tilaamisen, operoinnin että liikennevälineiden ja -infran omistusmallin arvioinnin sekä esitykset tuleviksi linjauksiksi.

Työryhmässä tarkastellaan erilaisia hallinnollisia vaihtoehtoja joukkoliikenteen organisoimiseksi. Kokonaisarviointiin sisältyy niin ikään varikojen ja kaluston organisointivaihtoehdot. Työryhmän toimeksiannossa tavoitteeksi on asetettu, että arvioinnin pohjalta käynnistetään joukkoliikennejärjestelmän uudelleenjärjestelyt vuoden 2007 loppuun mennessä. Helsingin seudun muita kuntia tai niiden edustamia tahoja kuullaan ennen toimenpide-esitysten tekoa.

3.3 Suunnitelman toimeenpano ja aikataulu

Seutuyhteistyön olemassa olevat hankkeet ja tehdyt selvitykset ja toimenpiteet sekä YTV:ssä seudun MAL-yhteistyötä varten valmisteltu tilastomateriaali koko Helsingin seudun asuntotilanteesta luovat hyvän pohjan jatkossa maankäytön ja asumisen toteuttamishjelmoinnille myös koko Helsingin seudun kattavana. Koko seudun yhteinen MA 2017-ohjelma edesauttaisi osaltaan Helsingin seudun yhteistyösopimuksessa tavoiteltua maankäytön, asumisen ja liikenteen strategian laatimista. Toistaiseksi pääkaupunkiseudun MA 2017-ohjelmaa ja muun Helsingin seudun suunnittelua on tehty erillisinä.

Helsingin seudun yhteistyössä toteutettavaksi esitetyt toimenpiteet vuosina 2007-2008:

Toimenpide 1: Seudullisen yhteisvastuullisen asuntopolitiikan sisällön ja tavoitteiden määrittely, kevät 2007

Toimenpide 2: KUUMA-kunnat ja Kuntaryhmä Neloset, yhteinen MAL-strategia ja –suunnitelma Helsingin seudun MAL-yhteistyön tueksi. Niissä kuvataan kuntien yhteisiä mahdollisuuksia kehittää Helsingin seutua puitelain tavoitteiden ja Helsingin seudun yhteistyösopimuksen mukaisesti, kevät 2007

Toimenpide 3: Helsingin seudun maankäytön ja asumisen toteutusohjelma (MA-ohjelma 2017) 31.12.2007 mennessä.

Toimenpide 4: Helsingin seudun erityiskysymykset valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) valmistelussa, vuoden 2007 aikana

Toimenpide 5: Helsingin seudun visio 2050 valmistelun jatkaminen

- Greater Helsinki Vision 2050- ideakilpailun tulokset, joulukuu 2007
- Helsingin seudun Visio 2050, vuoden 2008 loppuun mennessä

Toimenpide 6: MAL- strategia 2030 valmistelun käynnistäminen

- Helsingin seudun Visio 2050:n valmistumisen jälkeen aloitetaan yhteiseen visioon perustuvan Helsingin seudun MAL-2030 -strategian valmistelu.

Pääkaupunkiseudun yhteistyössä vuonna 2007 toteutettavaksi esitetyt toimenpiteet:

Toimenpide 7: YTV:n hallitus päätti 2.3.2007 PLJ 2007:stä, joka sisältää myös laajan, koko Helsingin seudun kattavan liikennetutkimuksen. PLJ:n pohjalta valmistellaan aiesopimus vuoden 2007 aikana.

Toimenpide 8: Pääkaupunkiseudun joukkoliikenneorganisaation (TR 7) selvitys 30.6.2007 mennessä

Toimenpide 9: Pääkaupunkiseudun kuntien asuntorakennuttamiseen, omistukseen, omistukseen, hallinointiin ja ylläpitoon (TR 6) liittyvä selvitys 31.12.2007 mennessä.

Jatkotoimenpiteistä päätetään pääkaupunkiseudun yhteistyön ja Helsingin seudun yhteistyön tulosten ja vaikuttavuuden kokonaisarviointin pohjalta vuoden 2008 loppuun mennessä.

4**Kunnalliset palvelut (PALVELUT-OSIO)**

PALVELUT-osioon on koottu pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveysryhmän ja koulutustyöryhmän toimenpide-ehdotukset niiden raporttien pohjalta.

4.1 Sosiaali- ja terveystoimi**Pääkaupunkiseudun lähtökohdat sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen**

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan 14.2.2006 kunta- ja palvelurakennemuutostuushankkeen aluevaiheessa hyväksymien linjausten mukaan ennaltaehkäisevät palvelut ovat parhaiten tuotettavissa pääkaupunkiseudun kaupunkien hoitamana. Se takaa läheisen yhteyden kunnan muihin hallinnonaloihin, joiden tulee toiminnassaan ottaa huomioon päätöksensä vaikutukset kuntalaisten terveyteen ja hyvinvointiin. Pääkaupunkiseudun kaupunkien verkostomaisella yhteistyöllä vastataan metropolialueen yhteisiin haasteisiin. Kunta- ja palvelurakennemuutuksessa tulisi varmistaa, ettei rakenteita muuteta siten, että ennaltaehkäisy, kansanterveystyön ja terveyden edistämisen toteuttaminen ja toimeenpano vaikeutuvat.

Perusterveydenhuollon vahvistaminen ja kehittäminen on pääkaupunkiseudun kuntien yhteinen tavoite. Pääkaupunkiseudulla on tiheä terveysasemaverkko perusterveydenhuollon avohoidon palvelujen tuottamiseen. Tavoitteena on lisätä alueen väestön valinnanvapautta ja palvelujen käytön joustavuutta häivyttämällä vähitellen kuntarajat siten, että riippumatta asuinkunnasta henkilö voi joko listautua tai satunnaisesti käyttää pääkaupunkiseudun terveysasemien palveluja. Terveyspalvelujen kysynnän hallitsemiseksi ja toiminnan tehostamiseksi hyödynnetään uusia sähköisiä asiointimuotoja.

Perusterveydenhuollon kehittäminen ja terveyskeskusten toimintamahdollisuuksien varmistaminen tulee palvelurakennemuutuksessa erityisesti varmistaa. Pääkaupunkiseudulla, vahvan erikoissairaanhoidon alueella, perusterveydenhuollon toimintaedellytykset turvataan kaupunkien omana toimintana ja tukeutuen verkostomaiseen yhteistyöhön. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon saumatonta yhteistoimintaa varmistetaan monin tavoin ja hoito- ja palveluketjuja sekä prosesseja kehitetään jatkuvasti yhteistyössä.

Pääkaupunkiseudun erikoissairaanhoidon hallinnollista rakennetta uudistettiin vuoden 2006 alussa, jolloin muodostettiin Helsingin seudun yliopistollisen keskussairaalan sairaanhoitoalue. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat HYKS-Helsingin sairaalat, Jorvin sairaala ja Peijaksen sairaala. Tämä uudistus korjasi ongelman, joka oli muodostunut pääkaupunkiseudulla HUS-kuntayhtymän hallituksen toimiessa muista HUS-

alueista poiketen myös pääkaupunkiseudun lautakuntana. Uudistuksen jälkeen HYKS-Helsingin sairaalat, Jorvin sairaala ja Peijaksen sairaala toimivat yhden lautakunnan ja yhden johdon alaisuudessa yhtenä sairaalana.

Erikoissairaanhoidon ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää on pääkaupunkiseudun näkökulmasta tarpeen edelleen kehittää. Kaupunkien poliittisen johdon roolia erikoissairaanhoidon ohjauksessa lisätään kehittämällä omistajaohjauksen mekanismeja. Nykyinen erikoissairaanhoidon laskutusjärjestelmä on hallinnollisesti työllistävä ja monimutkainen sekä kustannusten ennakkoinnin ja kehityksen kannalta ongelmallinen. Yhdessä HUS:n kanssa tulee kehittää sopimus- ja laskutusjärjestelmä, joka takaa nykyistä tasaisemman ja ennakoivamman erikoissairaanhoidon kustannuskehityksen.

Pääkaupunkiseudun sosiaalisia kysymyksiä ei voida ratkaista vain lakisääteisen sosiaalihuollon toimenpitein. Tarvitaan muitakin lähestymistapoja. Tämä edellyttää, että palvelurakennemuutosta tarkastellaan laajempaan kysymyksenä kuin nykyisten palvelujen tarkoituksenmukaisena järjestämisenä ja tuottamisena. On löydettävä tasapaino yhtäältä turvallisuusorientoituneen sosiaalipolitiikan ja toisaalta muutosorientoituneen sosiaalipolitiikan kesken.

Pääkaupunkiseudun sosiaalihuollon tulee vahvasti panostaa metropolialueen sosiaaliin kysymyksiin, jotta sosiaalisista ongelmista ja ylisukupolvisesta syrjäytymisestä aiheutuvia kustannuksia voitaisiin hillitä. Tämä mahdollistaa sen, että kyetään vastaamaan väistämättömiin menotarpeisiin niin vanhuspalveluissa kuin eri ikäryhmien lakisääteisissä tehtävissä. Urbaaneihin sosiaaliin kysymyksiin ei riitä toimiminen lainsäädännön asettamien velvoitteiden ja valtion ohjeistamien mitoitusten sekä mittareiden toteuttamiseksi, vaan tarvitaan uusia innovatiivisia ratkaisuja, jotka ylittävät sektorirajat ja perinteiset professioiden reviirit.

Tuottavuuden painottamiseen liittyy hyvinvointipalvelujen kyseessä ollessa riskejä. Jos esimerkiksi sosiaalihuoltoa ja sen kustannuskehitystä lähestytään pelkästään tuottavuuden kautta, on vaarana, että syntyy sellaisia kehityskulkuja – toimenpiteiden ja suoritteiden lisäämistä – jotka eivät johda asiakkaiden sosiaalisen toimintakyvyn ja vastuunoton kasvamiseen, vaan päinvastaiseen suuntaan. Tästä syystä tuottavuuden rinnalle on nostettava entistä vahvemmin vaikuttavuuden tavoite. Palvelurakennemuutuksen keskittyminen vahvasti tehokkaaseen palvelujen tuotantorakenteeseen ja tuottavuuden nostamiseen on omiaan viemään huomiota vaikuttavuudesta ja ihmisten oman osuuden merkitykseltä terveyden edistämässä ja oman elämän hallinnassa. Myös yhteisön tuen vahvistaminen on tärkeää vilkkaan muuton metropolialueella.

Nykyinen palveluverkko

Pääkaupunkiseudun asukkailla on jo tällä hetkellä hyvät edellytykset saavuttaa sosiaali- ja terveystalvet lähietäisyydeltä. Liitteenä olevasta kartasta käy ilmi pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveystalvelujen tiheä toimipisteverkko.

Nykytilan kuvaus ja kehittämistarpeet

Palvelujen yhteiskäytön laajentaminen

Palvelujen yhteiskäytön laajentamisessa on ollut vireillä 2006-2007 seitsemän eri hanketta, joissa on selvitetty mahdollisuuksia palvelujen yhteiskäytön laajentamiseen vaihteittain ja erityisesti kaupunkien raja-alueilla niin, että asukkaat voivat valita kunnalliset talvet kuntarajoista riippumatta.

Yhteisen päivystysten järjestäminen pääkaupunkiseudulla

Päiväaikaan tapahtuva terveystalvuspäivystyspotilaiden hoito tapahtuu nykyisen käytännön mukaisesti kaupunkien omilla terveystalvemasilla. Virka-ajan ulkopuolella järjestetään pääkaupunkiseudulla keskitettyä päivystystä Helsingissä Malmin ja Marian sairaaloissa, Vantaalla Peijaksen sairaalan yhteispäivystyksessä, Espoossa Jorvin sairaalan yhteispäivystyksessä sekä Puolarmetsän sairaalan terveystalvuspäivystyksessä. HUS-kuntayhtymän tekemässä päivystystalvelujen järjestämissuunnitelmassa on kaavailtu päivystystalvelujen käytön sallimista yli kuntarajojen. Tämä koskee ensisijaisesti erikoissairaanhoidon päivystystä, mutta liittyy kiinteästi myös ns. yhteispäivystyksiin.

Espoon, Vantaan, Kauniaisten, Kirkkonummen ja Keravan sekä HYKS sairaanhoitoalueen (Jorvi ja Peijas) yhteisessä hankkeessa on etsitty yhteisiä linjauksia päivystystoiminnan järjestämiseen. Myös Helsingin edustajat ovat olleet mukana keskusteluissa ja Helsinki liittyy vuonna 2007 tiiviimmin mukaan hankkeeseen. Yhteiset linjaukset päivystyspotilaiden hoidon tarpeen arviosta, kiireellisyysluokittelusta ja ohjauksesta ovat edellytyksiä laajemmalle päivystystalveteistyölle. Linjausten odotetaan valmistuvan vuoden 2007 aikana.

Uudenmaan aluetietojärjestelmä mahdollistaa sairauskertomustalveteiden katselun HUS:n ja kuntien välillä viitetietojärjestelmän kautta. Toistaiseksi HUS:n viitteet näkyvät kaikissa mukana olevissa kunnissa, samoin Vantaan viitteet ovat kattavasti aluetietojärjestelmässä. Helsingin ja Espoon viitteiden lataus järjestelmään on viivästynyt sovitusta aikataulusta. Ongelmat ovat tietoteknisiä ja liittyvät kummankin organisaation suureen kokoon ja siirrettävän tietomassan laajuuteen. Mikäli viitetiedot saadaan toimimaan vuoden 2007 aikana, voidaan yhteiskäyttöä alkaa käytännössä valmistella vuoden 2008 aikana.

Hammashuollon yhteispäivystyksen järjestäminen

Helsingissä on hammashoidon arkipäivystys keskitetty Ruskeasuon hammashoitolaan aikuispotilaiden osalta. Lasten ja liikuntaesteisten päivystysluontoinen hoito tapahtuu lähihoitoloissa. Iltaisin ja viikonloppuisin päivystys toimii Kallion terveysaseman hammashoitolassa. Lisäksi Helsinki käyttää yksityishammashoidon ostopalveluja silloin, kun oma kapasiteetti ei riitä. Helsinki on tehnyt vuonna 2006 Sipoon terveyskeskuksen kanssa sopimuksen siitä, että sipoolaiset kiireellisen hammashoidon tarpeessa olevat voivat käyttää Kallion terveysaseman hammashoitolan päivystystä viikonloppuisin ja arkipyhinä.

Espoossa toimii päivystys arkisin neljällä alueella siten, että hammaslääkärit varaavat ensiapuaikoja ajanvarausvastaanoton yhteyteen. Leppävaarassa on keskitetty päivystys, johon ohjataan kiireellistä hoitoa tarvitsevat aikuiset. Keväällä 2007 aloittaa toimintansa keskitetty arkipäivystys Kilon terveysaseman tiloissa. Lapset ja liikuntaesteiset saavat kiireellisen hammashoidon lähiammashoitolastaan. Varsinaista iltapäivystystä ei ole, mutta iltavastaanotoilla käy yksittäisiä ensiavun tarvisijoita. Viikonloppuisin päivystys toimii Puolarmetsän sairaalassa lauantaina ja sunnuntaina klo 11-13 niin, että tuona aikana kaikki odottamaan tulleet potilaat hoidetaan.

Vantaalla toimii arkipoliklinikka Myyrmäessä ja Tikkurilassa klo 8-14. Kaikki ilmoittautuneet hoidetaan. Virallista iltapäivystystä ei ole, mutta toimintaa on arkisin hoitoloissa klo 20 saakka. Viikonloppupäivystys on Tikkurilassa lauantaina klo 10 - 13 ja sunnuntaina klo 11 - 13.

Kauniaisissa arkipäivisin päivystys toimii siten, että kukin hammaslääkäri varaa ensiapuaikoja ajanvarausvastaanoton yhteyteen. Iltapäivystystä ei varsinaisesti ole, mutta kahtena iltana viikossa hammashoitolassa on vastaanottotoimintaa klo 17.30 asti. Viikonloppu- ja arkipyhäpäivystyksen Kauniainen ostaa Espoolta.

Hammashuollon arkipäivystyspotilaita kävi vuonna 2005 Helsingissä 150, Espoossa 100, Vantaalla 60 ja Kauniaisissa 10. Viikonloppu- ja pyhäpäivystyksissä oli yhteensä 70 potilasta, joista Helsingin päivystyksessä puolet.

Vuonna 2009 valmistuu Meilahden sairaala-alueelle Helsingin ja HUS-kuntayhtymän yhteispäivystyssairaala. Hankesuunnitelman mukaan rakennukseen sijoitetaan kolme hammashoidon hoitoyksikköä päivystystoimintaan. Yhteispäivystyssairaala on yhteys tulevaan HUS:n Kolmiosairaalaan. Hammashoidon päivystyksen valmistelu on aloitettu pääkaupunkiseudun kuntien ja HUS:n yhteistyönä syksyllä 2006. Tavoitteena on, että pääkaupunkiseudun suun terveydenhuollon yhteispäivystys toimisi vuoden 2009 alusta Meilahden alueella yhteispäivystyssairaalan tiloissa. Myös Kirkkonummi on ilmaissut kiinnostuksensa tulla mukaan yhteispäivystykseen. Kerava järjestää toiminnan itse.

Yhteispäivystys hoitaa virka-ajan ulkopuolisen hammashuollon päivystyksen erikseen tehtävien sopimusten mukaisesti. Yöaikaisen päivystyksen tarvetta selvitetään vielä kartoittamalla nykyistä yöaikaista päivystystoimintaa Töölön sairaalassa. Arkipäivystyksen virka-aikana jokainen kunta huolehtii itse.

Vakavat suu- ja leukavammat sekä suu- ja hammassairaudet ohjataan HUS:n tapaturma-asemalle päivystykseen. Yhteispäivystyksessä hoidetaan näitä lievempiasteiset päivystystapaukset. Tulevaisuudessa mahdollisesti alueelle rakennettava traumakeskus korvaa mm. Töölön sairaalassa tapahtuvaa suun terveydenhuollon toimintaa, joten päivystystoimintojen keskittämisestä Meilahden alueelle on synergiaetua.

Yhteispäivystyksen järjestäminen väliaikaisesti ennen Meilahden yhteispäivystyspisteen valmistumista ei ole tarkoituksenmukaista.

Suun erikoishoidon järjestäminen pääkaupunkiseudulla

Helsingin terveystieteiden keskuksella on suun erikoishoidon yksikkö, joka toimii Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitokselta vuokratuissa tiloissa Ruskeasuolla. Yksikkö toimii myös erikoistuvien hammaslääkäreiden koulutuspaikkana. Hammashuollon päivystystä suunnitteleva ryhmä on tuottanut myös erikoishammashoidon järjestämistä koskevan selvityksen. Ryhmä on käynnistänyt keskustelut yliopiston kanssa Helsingin terveystieteiden keskuksen suun erikoishoidon yksikön laajentamisesta pääkaupunkiseudun erikoishoidon yksiköksi. Näin turvattaisiin erikoishammashoidon palvelut kuntalaisille ja vahvistettaisiin erikoisalaja ja niiden koulutusta. Erikoishammashoidon keskittäminen pääkaupunkiseudulla yhteen yksikköön tehostaa ohjausta, työnjako paranee ja osaaminen vahvistuu. Etuina on myös suuremman yksikön tehtävävyyden ja henkilöstörakenteen monipuolisuus sekä käytäntöjen yhdenmukaisuus.

Yritystyöterveyshuollon järjestäminen pääkaupunkiseudulla

Kunnallisten työterveyshuoltopalvelujen kysyntä ja tuotanto on ollut pääkaupunkiseudulla vähäistä keskittyen lähinnä pienten ja keskisuuren yritysten lakisääteiseen ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon. Valtaosa pääkaupunkiseudun yrityksistä joko järjestää henkilökuntansa työterveyshuollon itse tai ostaa palvelut seudun lukuisilta yksityisiltä lääkäriasemilta.

Espoon kaupungin yritystyöterveydellä on noin 500 sopimusta lakisääteisten työterveyspalvelujen tuottamisesta. Yksikkö ei myy lainkaan sairaanhoitoa. Sopimusten piiriin kuuluu noin 4000 työntekijää. Asiakasmaksut kattavat toiminnan kustannuksista alle puolet. Toimitilat ovat Tapiolan uudella terveysasemalla.

Helsingin yritystyöterveyshuollolla on noin 1600 sopimusta työterveyshuollon palvelujen tuottamisesta. Sopimusten piiriin kuuluu noin 17 000 työntekijää. Yritystyöterveyshuolto toimii kahdessa toimipisteessä: Etu-

Töölössä ja Pitäjänmäellä. Asiakasmaksut kattavat toiminnan kustannuksista n. 90 prosenttia. Yritysterveyshuollon osana hoidetaan myös merimiesterveydenhuolto.

Vantaan työterveys on täyskattoellisesti toimiva liikelaitos. Toimipisteet sijaitsevat Tikkurilassa ja Myyrmäessä. Vantaan työterveys tarjoaa palveluja sekä kaupungin työntekijöille että yrityksille. Vantaan kaupunki ostaa henkilökuntansa työterveyshuollosta noin 70 % (noin 11 400 työntekijää) Vantaan työterveydestä ja loput noin 30 % yksityissektorilta kilpailutettuna. Yrityssopimuksia on noin 400 ja niiden piirissä on noin 3000 työntekijää. Liikelaitosta johtaa johtokunta.

Kauniaisten kaupungin oman henkilöstön työterveyshuolto ja yritystyöterveyshuolto hoidettiin aikaisemmin kaupungin omana toimintana terveydenhuollon tulosalueella. Yrityssopimusten piirissä on noin 100 työntekijää ja kaupungin henkilökunnan työterveyshuollon piirissä noin 700 työntekijää. Yksikkö oli pieni ja henkilökunta vaihtumassa, joten syksyllä 2006 päädyttiin työterveyspalvelujen ulkoistamiseen.

Lasten päivähoidon vapaus valita hoitopaikka

Lainsäädäntö takaa 10 kk – 6-vuotiaille lapsille subjektiivisen oikeuden saada päivähoidon vanhempien niin halutessa. Asuinkunnalla on velvollisuus järjestää päivähoidon alueensa asukkailla. Päivähoidon on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien toivomassa muodossa. Lisäksi tulee huolehtia, että päivähoidossa olevilla lapsilla on mahdollisuus osallistua perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen.

Pääkaupunkiseudulla päivähoidon palvelujen käyttö yli kuntarajojen perustuu 1.4.2003 solmittuun sopimukseen päivähoidon järjestämisestä kuntien välisenä ostopalveluna. Sopimus antaa kunnille mahdollisuuden sopia lapsen hoitopaikan järjestämisestä toisessa kunnassa enintään toimintakaudeksi kerrallaan. Jos perhe muuttaa pääkaupunkiseudulla toiseen kuntaan, päivähoidon paikka on vanhassa asuinkunnassa enintään neljä kuukautta, jos vastaanottavalla kunnalla ei ole tarjota hoitopaikkaa. Kunnan toiselta kunnalta palvelusta korvauksena perimä kuukausimaksu määräytyy siten, että käyttökustannusten perusteella lasketusta hoitopaikan hinnasta on vähennetty keskimääräinen asiakasmaksu.

Pääkaupunkiseudulla on kunnan järjestämässä päivähoidossa yhteensä noin 37 400 suomenkielistä ja noin 3 500 ruotsinkielistä lasta. Yhteiskäyttösopimuksen piirissä oli syyskuussa 2006 yhteensä 24 lasta.

Pääkaupunkiseudun kunnat järjestivät keväällä 2005 yhteisen asiakastyytyväisyyskyselyn, johon vastaajia oli yhteensä lähes 31 500. Vanhemmilta tiedusteltiin myös, minkä pääkaupunkiseudun kunnan alueella he toivoisivat lasten hoitopaikan sijaitsevan, jos kuntarajat eivät rajoittaisi. Valtaosa vastaajaperheistä (97 %) haluaa päivähoidon lähialueella. Osa perheistä toivoi hoitopaikan sijaitsevan muualla kuin koti-

kunnassa. Eniten toisen kunnan alueelta halukkaita olisi Helsinkiin (400 lasta).

Päivähoidon yhteiskäytön toteuttaminen edellyttää muutoksia myös palvelujen tukitoimintoihin, ohjeistukseen ja suunnitteluun. Laajamittainen palvelujen järjestäminen yli kuntarajojen edellyttää asiakastietojärjestelmien yhteensovittamista. Vapaan yhteiskäytön toteutuessa on tarkoituksenmukaista yhdenmukaistaa myös päivähoitomaksujen perusteet. Täysin vapaa palveluihin hakeutuminen tulee ottaa huomioon palveluverkkojen suunnittelussa, erityisesti Kauniaisissa ja Helsingissä.

Työryhmä pitää parhaimpana vaiheittaista etenemistä päivähoitopalvelujen yhteiskäytön laajentamisessa. Tätä puoltavat päivähoitopalvelujen suuri volyyymi sekä edellä kuvatut palvelujen käyttöön ja suunnitteluluun liittyvät tekijät.

Ensimmäisessä vaiheessa 1.8.2007 lukien perheen muuttaessa toiseen kuntaan lapsi voi vanhempien valinnan mukaan jatkaa päivähoitossa entisessä asuinkunnassa koulun alkuun saakka.

Ensimmäisen vaiheen toteuttaminen merkitsee, että laajennetaan oikeutta säilyttää hoitopaikka muuttotilanteissa. Nykyisen sopimuksen mukaan perhe säilyttää muuttotilanteissa lapsen hoitopaikan entisessä päivähoitopaikassa enintään neljä kuukautta, mikäli vastaanottavalla kunnalla ei ole tarjota hoitopaikkaa. Uudistettavaan sopimukseen kirjaan oikeus säilyttää muuttotilanteissa lapsen päivähoitopaikka vanhempien valinnan mukaan entisessä asuinkunnassa lapsen koulun alkuun saakka.

Kuntien väliset palvelun laskutusperusteet säilytetään ensimmäisessä vaiheessa nykyisen sopimuksen mukaisina. Sopimuksen mukaan kukin kunta määrittelee hoitopaikan laskutushinnan käyttökustannusten perusteella. Myös asiakaslaskutus säilyy voimassa olevan sopimuksen mukaisena.

Toisessa vaiheessa yhteiskäyttöä laajennetaan siten, että Helsinki, Espoo ja Vantaa määrittelevät maantieteelliset kuntarajat ylittävät päivähoidon yhteiskäyttöalueet, joilla asuvat perheet voivat hakea lapselle päivähoitopaikkaa yhteiskäyttöalueelta. Hoitopaikat jaetaan yhteiskäyttöalueelle määriteltujen valintaperusteiden mukaisesti.

Kauniainen sitoutuu tässä vaiheessa yli kuntarajojen menevään päivähoitopalvelujen yhteiskäyttöön siten, että noin 5 % (16 kokopäiväistä hoitopaikkaa) sen päivähoitopaikkojen volyyymista on tarvittaessa muiden pääkaupunkiseudun kuntien käytössä. Vastaava määrä Kauniaisien perheiden lapsia voi olla päivähoidossa muissa pääkaupunkiseudun kunnissa.

Tämän toteuttaminen edellyttää, että Helsinki, Espoo ja Vantaa määrittelevät yhteistyössä ne maantieteelliset lähialueet, joille muodostetaan päivähoidon yhteistoiminta-alueet. Näille alueille ko. kunnat määrittele-

vät yhteiset valintakriteerit. Lasten sijoituspäätökset valmistellaan yhteistoiminta-alueilla ko. valintakriteerejä käyttäen. Päätöksen päivähoitopaikkaan sijoittumisesta tekee lapsen asuinkunnan viranhaltija.

Yhteiskäyttöalueiden valmistelu tehdään vuoden 2007 aikana ja toimintamalli esitetään otettavaksi käyttöön 1.8.2008 lukien edellyttäen, että periaatteet perusopetuslain mukaisen esiopetuspalvelun käytöstä yli kuntarajojen on ratkaistu.

Kolmas vaihe käsittää täysin kuntarajat ylittävät päivähoitopalvelut. Koko pääkaupunkiseudun alueella kuntarajat ylittävän päivähoitopalvelun toteuttaminen edellyttää yhteiskäyttöalueiden kokemusten pohjalta tehtävää laajempaa selvittelyä. Muun muassa asiakastyöhön tarvittavan päätöksenteon sujumisen kannalta edellytyksenä on, että kuntien asiakastietojärjestelmät on yhteen sovitettu. Lisäksi toimintaprosesseja tulee yhtenäistää ja myös lainsäädännön tulee mahdollistaa esim. henkilörekisterien muodostaminen.

Työryhmän esitykset sisältävät myös esiopetusikäiset lapset tarvittavan päivähoidon osalta, mutta eivät perusopetuslain mukaista esiopetusta.

Ympärivuorokautisen sosiaalipäivystyksen järjestäminen

Sosiaalialan kehittämishankkeen osana koko maahan on ollut määrä luoda kattava sosiaalipäivystys vuoteen 2007 mennessä.

Vantaalla on vuodesta 1998 lähtien toiminut ympärivuorokautinen kriisikeskus, jonka toimintamuotona on myös sosiaalipäivystys. Espoossa on toiminut keskitetty ympärivuorokautinen sosiaali- ja kriisipäivystys elokuusta 2006 lähtien. Myös Kauniainen kuuluu Espoon sosiaali- ja kriisipäivystyksen alueeseen. Helsingin ympärivuorokautinen sosiaalipäivystys aloitettiin 1.1.2007.

Pääkaupunkiseudulla pitkän tähtäimen tavoitteena on kaupunkien yhteinen sosiaali- ja kriisipäivystys. Jotta saataisiin tarkempi kuva ympärivuorokautisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen toiminnasta, vuonna 2007 seurataan resurssien käyttöä, riittävyyttä ja ympärivuorokautisen päivystyksen sujumista kaikissa kolmessa kunnassa. Tämän jälkeen laaditaan esitykset toimintojen yhdentämisestä.

Pääkaupunkiseudun sosiaalipäivystyksen toteutuksessa tulee ottaa huomioon, miten terveyskeskusten Call Center terveysneuvonnan puhelinpalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös se, että Espoo, Vantaa ja Helsinki kuuluvat kukin eri hätäkeskus- ja kihlakunta-alueeseen.

Kustannusten jaon toteuttaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kustannusten kohdentamisen menettelyt ja toimintojen organisointi vaihtelevat kaupunkien kesken. Yhdenmukaista jaottelua välittöminä käsiteltävistä, sisäisesti kohden-

nettavista sekä yleiskustannuksena kohdennettavista eristä ei ole tarkoituksenmukaista tästä syystä tehdä. Peruslinjauksena on, että toiminnan kustannuksia laskettaessa niihin sisällytetään kaikki kyseiseen toimintaan kohdentuvat resurssit riippumatta siitä, missä osassa kaupungin organisaatiota palvelut tuotetaan. Kaupunkien välillä on eroja hallinnon ja tukipalvelujen organisoinnissa, joten tarkoituksenmukaisinta on määrittää ne toiminnot, jotka otetaan huomioon omakustannusta laskettaessa.

Vähennettävänä tuloina käsitellään toimintaan saadut valtionavustukset tai muu ulkopuolinen rahoitus sekä asiakkailta perittävät maksut. Valtionavustuksella tässä yhteydessä tarkoitetaan hankeavustuksia ja vastaavia eriä. Eri palveluita koskevat sopimukset valmistellaan yhtenäisen mallin pohjalta.

Laskutus tapahtuu toteutuneen käytön mukaan kolmen kuukauden välein. Hinnantarkistuksia ei tehdä vuoden aikana, vaan hintaan liittyvät muutostarpeet otetaan huomioon seuraavan vuoden veloituksessa.

Hinnoittelun pohjana käytetään edellisen vuoden toteutunutta kustannustasoa korjattuna arvioidulla kustannustason nousulla. Kaupunkien eri palveluja koskevien sopimusten kesken ei tulla tekemään clearingmenettelyä, vaan jokainen yhteishanke käsitellään erillisenä hankkeena, ts. tuottaja perii muiden kuntien osuudet ja näyttää toiminnan bruttokustannukset. Hyvitysmenettelyä ei myöskään käytetä, vaikka eri kunnat kohdentaisivat omaa henkilöstöään yhteispalvelua tuottavan yksikön käyttöön. Yhteispalvelua tuottavalta yksiköltä laskutetaan sille kohdennetut henkilöresurssit täysimääräisinä. Tämä on perusteltua toiminnan talouden seurannan läpinäkyvyyden kannalta.

Ruotsinkieliset palvelut

Perusterveydenhuollon ruotsinkielisten erityispalvelujen järjestäminen

Pääkaupunkiseudulla on noin 64 000 ruotsinkielistä asukasta, joista Helsingissä asuu n. 35 000, Espoossa n. 20 000, Vantaalla n. 5 900 ja Kauniaisissa n. 3 300. Ruotsinkielisen väestön osuus on Helsingissä 6 %, Espoossa 9 %, Vantaalla 3 % ja Kauniaisissa 39 %. Vantaa on ruotsinkielistä harvaan asutusaluetta, kun sen sijaan Kauniaisissa joka kolmas asukas on ruotsinkielinen. Palvelujen tarve ja volyyymi ovat hyvin erilaisia ja palvelujen saatavuus ja palveluvalikoima vaihtelevat tästä syystä huomattavasti eri kaupungeissa. Työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten perusterveydenhuollon ruotsinkieliset erityispalvelut tulisi järjestää pääkaupunkiseudulla.

Lukumääräisesti vähäisiä ruotsinkielisiä perusterveydenhuollon palveluja ovat puheterapia, toimintaterapia, psykologipalvelut ja äitiysneuvolan perhevalmennusryhmät sekä neuvontamateriaalin ja ohjeiden tuottaminen.

Ruotsinkielisten palvelujen työryhmältä on lisäksi valmistunut raportti, joka sisältää lukuisia esityksiä yhteisten palvelujen kehittämistä, mm. pääkaupunkiseudun yhteisestä ruotsinkielisestä kuntalaispalvelusta puhelimitse, yhteispalvelupisteissä ja internetissä, henkilöstön rekrytoinnista, kielikursseista sekä kielillisistä.

Lasten ja nuorten ruotsinkieliset mielenterveys- ja kuntoutuspalvelut

Lasten ja nuorten ruotsinkielisten mielenterveyspalvelujen järjestämistä selvittänyt työryhmä kiinnitti huomiota mm. siihen ongelmaan, että luotettavia ja systemaattisia tilastotietoja ruotsinkielisten lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen asiakkaista ei ole saatavissa. Myös toimintamalleja on kuntien välillä yhtenäistettävä.

Kehittämisen lähtökohtana on, että ruotsinkieliset peruspalvelut, kuten äitiys- ja lastenneuvola, päivähoito ja peruskoulu järjestetään edelleen lähipalveluna. Kunta- ja sektorirajoja ylittävän, toimivan yhteistyön aikaansaamiseksi hyödynnetään ruotsinkielisessä alueprojektissa kehitettyjä yhteistyömuotoja. Kuntien eri organisaatioista saatavissa oleva tilastomateriaali kartoitetaan, jotta voidaan arvioida nykyisen palvelujen yhteiskäytön laajuus.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kohdalla on ratkaistava kysymys, lähdetäänkö kehittämään yhteistä ruotsinkielistä perhekeskusta esimerkiksi Helsingin sosiaalivirastossa toimivan ruotsinkielisten sosiaalipalvelujen yksikön yhteyteen sisällyttäen siihen mm. perheneuvola ja ennaltaehkäisevä toiminta. Keskitetyn yksikön yhteyteen olisi mahdollista liittää myös opetusmoduuleja osana alan ruotsinkielistä jatkokoulutusta yhteisten työskentelymallien kehittämiseksi sekä niiden ylläpitämiseksi. Toinen vaihtoehto on jatkaa nykyisellä yhteistoimintamallilla.

Päihdehuollon ruotsinkieliset erityispalvelut

Peruspalveluiden päihdetyö (sosiaaliasemat, perhekeskukset, terveysasemat, sairaalat) ruotsinkielisille asiakkaille järjestetään kuntien omiana toimintana. Peruspalveluiden saatavuus varmistetaan siten, että tieto ruotsinkielisistä palveluista on kaikkien toimijoiden tiedossa. Päihdehuollon erityispalveluja (A-klinikat, nuorisoasemat, katkaisuhuoltoasemat, kuntoutuskeskukset, asumispalvelut, muut erityispalvelut) järjestetään ruotsin kielellä kunkin pääkaupunkiseudun kunnan omissa tai ostopalveluissa tarpeen mukaan. Vuoden 2006 alusta lukien pääkaupunkiseudun ruotsinkieliset ovat voineet käyttää myös Helsingin Läntisen A-klinikan palveluja, mutta sinne on ohjautunut vain kaksi espoolaista ruotsinkielistä asiakasta. Käytön laajentamiseksi asiasta on vuoden 2007 alusta tiedotettu tehokkaammin kaupunkien sosiaali- ja terveystoimen peruspalveluihin ja muille tarvittaville tahoille.

Vuonna 2006 käynnistyi yhteinen päihdehuollon kehittämishanke, joka toimii pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksessa Soccassa. Työskentely jakaantuu kolmeen osa-alueeseen: strategia, ehkäise-

vä työ ja laitospalvelut. Strategiat ja ehkäisevä työ käsittelevät sekä aikuisten että lasten palveluja, mutta laitoshoitopalveluissa keskitytään ensisijaisesti täysi-ikäisten palveluihin ja hoitotarpeisiin. Soccan asunnottomien palvelujen kehittämishankkeen kanssa tehdään yhteistyötä. Pääkaupunkiseudun päihdeyhteistyöryhmä tarkastelee yhteisten ruotsinkielisten palvelujen järjestämistä hankkeen yhteydessä.

Perusterveydenhuollon kehittäminen

Perusterveydenhuollon palveluja kehitetään nykyisten hallinnollisten rakenteiden pohjalta tavoitteena palvelujen käytön joustavuus ja asukkaiden valinnan vapauden lisääminen.

Puhelinneuvontapalvelu

Pääkaupunkiseudun kunnilla ja HUS:illa on ollut vuodesta 2004 alkaen yhteinen Call Center terveystalujen puhelinneuvontapalvelu. Koulutetut sairaanhoitajat vastaavat puheluihin 24 tuntia vuorokaudessa kaikkina vuoden päivinä numerossa 09 -10023. Tämä palvelu rakennettiin Helsingin kaupungin terveystaluneuvontapalvelun toimintamallin pohjalle kilpailuttamalla toiminta vuonna 2002. Pääkaupunkiseudun kuntien lisäksi Kerava liittyi mukaan vuonna 2005 ja Kirkkonummi vuonna 2006. Toiminta kattaa koko HYKS-sairaanhoidon alueen. Nykyinen sopimus on voimassa vuoden 2007 loppuun. Kilpailuttaminen seuraavalle sopimuskaudelle 2008 -2010 on käynnistynyt.

Virtuaaliterveysasema

Virtuaaliterveysaseman palveluilla tarkoitetaan sähköisiä palveluja, jotka ovat osa potilaan ja terveyskeskuksen välistä hoitoon liittyvää asiointia. Asiakkaiden näkökulmasta virtuaalipalvelut ovat uusi väylä saavuttaa palvelut ja mahdollisuus joustavaan asiointiin. Palvelujen tuottajan näkökulmasta uusi asiointiväylä lisää mahdollisesti yhteydenottoja. Tavoitteena on kuitenkin kehittää toimintamalleja, joiden avulla osa nykyisistä terveysasemakäynneistä voidaan korvata uusilla itsepalveluun perustuvilla toimintamuodoilla.

Pääkaupunkiseudun virtuaalisten palvelujen lähtökohtana tulee olla palvelujen kehittäminen yhteiseltä pohjalta, mikä edellyttää yhteisistä toimintamalleista sopimista ja erilaisten potilastietojärjestelmien integrointia. Tällä hetkellä pääkaupunkiseudun kunnissa on käynnissä ja suunnitteilla mm. seuraavia hankkeita, joissa pilotoidaan sähköisiä terveystalupalveluja:

Vantaalla käynnistyi syksyllä 2006 suun terveydenhuollon hanke, jossa internetpalvelun kautta voidaan siirtää ja peruuttaa aikoja ja kysyä tai tarkistaa ajanvarauksen ajankohta. Toiminto on mahdollinen myös matkapuhelimen kautta. Vastaus ajanvarauksesta voidaan toimittaa asiakkaalle sekä internetin kautta että matkapuhelimeen.

Helsingin terveystieteiden keskuksessa käynnistyy keväällä 2007 sähköisen asiointin kokeilu, jossa selvitetään mm. ovatko jotkut palvelut ja käynnit korvattavissa tai täydennettävissä sähköisellä asiointilla ja miten etukäteen internetissä täytetyt lomakkeet helpottavat asiakasvastaanottoa. Kokeilu toteutetaan kahden terveysaseman neuvolatoiminnassa asiakkaan ja neuvolan terveydenhoitajan välisessä asiointissa. Hammashuollossa käynnistyy ajanvarauksen ja varattujen aikojen peruutuksia koskeva sähköisen asiointin kokeilu.

Espoossa suunnitellaan ajanvarausten peruuttamista web-palveluna hammashuollossa ja lääkäreiden vastaanotoilla.

Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoidossa tehdään yhteistyötä HUS:n organisaatiouudistuksen läpiviemiseksi ja erikoissairaanhoidon kehittämiseksi. Erikoissairaanhoidon ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää kehitetään ja se kytketään osaksi uutta omistajaohjausjärjestelmää.

HUS:n palveluverkkoselvitys ja arvio parhaasta palvelu- ja tuotantorakenteesta

HUS-yhteistyön tilannekatsaus oli PKS-neuvottelukunnan kokouksessa 13.2.2007. Neuvottelukunta päätti merkitä tilannekatsauksen tiedoksi. Samalla päätettiin, että HUS:n edustajat kutsutaan neuvottelukuntaan uudelleen HUS:n strategiaproessin edettyä pidemmälle, aikaisintaan 15.5.2007 kokoukseen.

Pääkaupunkiseudun kannalta saavutettiin tärkeä tavoite, kun HUS-kuntayhtymän perussopimusta muutettiin siten, että HYKS-sairaanhoitoalue muodostettiin ja se sai oman lautakunnan 1.1.2006 alkaen. Tämän seurauksena HYKS Helsingin sairaalat, Jorvin sairaala ja Peijaksen sairaala toimivat yhtenä sairaalana. HYKS jatkaa toimintojen rationointia ja erikoisalojen tiivistämistä.

Aluetietojärjestelmän kehittäminen

Uudenmaan aluetietojärjestelmähanke (UUMA) on HUS:n hallinnoima. Mukana hankkeessa ovat kaikki HUS-kuntayhtymän kunnat. Hankkeelle on myönnetty valtion rahoitusta vuoden 2007 loppuun. UUMA-hankkeessa on useita mm. potilaan ja henkilöstön sähköistä tunnistamista ja tietoturvaan koskevia alahankkeita, jotka perustuvat aluetietojärjestelmään ja sähköiseen potilasasiakirjajärjestelmään. Terveydenhuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän kehittämistä ohjaa Sosiaali- ja terveysministeriö. Kansaneläkelaitos huolehtii kansallisen arkistoratkaisun käyttöönoton suunnittelusta.

Muut toimenpiteet

Palvelujen tuotteistus

Kuntarajat ylittävien palvelujen lisääntyminen tulee merkitsemään paineita tuotteistuksen yhtenäistämiseksi. Pääkaupunkiseudun kuntien tulee lähiajan tavoitteenaan yhdenmukaistaa pääsuoritteiden tuotteistus ja sopia pääsuoritteisiin (esim. lääkärin vastaanottokäynti) sisältyvien oheispalvelujen ja kulujen käsittely. Tuotteistusta rakennetaan Helsingin ja Stakesin syksyllä 2006 käynnistyneessä perusterveydenhuollon tuotteistushankkeessa, jossa muilla pääkaupunkiseudun kunnilla on mahdollisuus olla mukana.

Laajamittainen palvelujen yhteiskäyttö edellyttää myös toimintatapojen ja ohjeistuksen yhdenmukaisuutta. Sosiaalitoimessa onkin kuntien yhteistyönä käynnistetty mm. toimeentulotuen ja vammaisetuksien myöntämisperusteiden yhdenmukaistaminen.

Yhteistä laatukriteereiden määrittelyä on tehty kilpailuttamiseen liittyen mm. lasten sijaishuollossa.

Asiakasmaksut

Asiakasmaksut perustuvat lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista ja sitä täydentävään asetukseen. Kunta voi kuitenkin päättää lain ja asetuksen määrittämiä maksuperusteita alemmista maksuista.

Palvelujen vapaan yhteiskäytön toteutuessa on välttämätöntä yhdenmukaistaa asiakasmaksujen perusteet pääkaupunkiseudun kunnissa yhteneviksi. Muussa tapauksessa saman kunnan sisällä palvelua saavilta peritään maksuja erilaisin perustein asuinkunnasta riippuen. Myös maksuhuojennuksia myönnetään kunnissa erilaisin perustein. Kaupunkien tulee yhtenäistää myös maksuista vapautettuja ryhmiään samoin kuin maksujen perusteitaan siltä osin kuin niissä on kuntakohtaista vaihtelua.

Tietojärjestelmät

Suurien asiakasmäärien asioiden käsittely yli kuntarajojen ilman yhteistä tai yhteen sovitettua asiakastietojärjestelmää on työlästä ja epätarkoituksenmukaista. Tällä hetkellä, kun asiakastietojärjestelmiä ei ole yhteen sovitettu, on tietojen luotettava siirtäminen yli kuntarajojen mahdollista toteuttaa vain rajatusti.

Terveydenhuollon tietojärjestelmistä tulee tuottaa tiedot keskitettyyn kansalliseen arkistoon viimeistään vuonna 2011.

Tietojärjestelmien integrointi on välttämätön ehto kuntarajat ylittävien palvelujen käytölle ja kustannusten oikeudenmukaiselle ohjautumiselle. Pääkaupunkiseudun kunnissa on käytössä monia eri asiakas-, potilas-, laskutus- ja seurantajärjestelmiä. Tarvitaan yhteistä ponnistusta tieto-

järjestelmien yhteensopivuutta edistävien ratkaisujen löytämiseksi nopealla aikataululla. Salassapitosäädöksiä tulee muuttaa siten, ettei potilaan ja asiakkaan eduksi tapahtuva järkevä toiminta ja viranomais-ten välinen tiedonkulku esty.

Palveluverkot ja investoinnit

Täysin vapaa palveluihin hakeutuminen vaikuttaa myös palvelujen järjestämiseen, toimitilojen suunnitteluun ja investointeihin. Erityisesti vo-lyymiltaan suurissa palveluissa, kuten päivähoidossa ja terveysterve-lyyissä vaaditaan yhteissuunnittelua kuntien kesken. Pääkaupunkiseu-lydun sosiaali- ja terveysjohto käynnisti syksyllä 2006 raja-alueiden in-vestointien yhteistarkastelun, jolla pyritään karsimaan päällekkäisiä in-vestointeja.

Keinot

Palvelujen yhteiskäytön laajentaminen

Toimenpide 1: HYKS-alue ja sen kaikki kunnat jatkavat yhteisten linja-usten tekemistä nykyistä laajemmalle päivystysyhteistyölle. Ehdotus tuodaan sen valmistuttua pääkaupunkiseudun Soster-ryhmälle viimeis-tään 31.12.2007 mennessä. Tavoitteena on, että yhteispäivystyspistei-lyden kuntarajat ylittävä käyttö voidaan aloittaa vuoden 2009 alusta.

Toimenpide 2: Pääkaupunkiseudun (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauni-lyainen) ja Kirkkonummen suun terveydenhuollon yhteispäivystys järjes-tetään vuodesta 2009 alkaen Helsingin ja HUS:n yhteispäivystyssairaa-lylan tiloissa Meilahden alueella. Yhteispäivystyksenä hoidetaan ilta-päivystys sekä viikonloppu- ja pyhäpäivystys. Jokainen kunta huolehtii itse virka-aikana tapahtuvasta arkipäivystyksestä.

Toimenpide 3: Helsingin kaupungin terveyskeskuksen suun erikois-hoidon yksiköstä muodostetaan pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen suun erikoishoidon yksikkö. Sijointipaikka on Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitoksen tilat Ruskeasuolla. Tavoitteena on, että toiminta alkaa vuoden 2008 aikana.

Toimenpide 4: Pääkaupunkiseudun kunnat jatkavat yritystyöterveys-huollon palvelutuotannon vaihtoehtojen valmistelua yhteisen kunnalli-lysen liikelaitosmallin pohjalta. Lähtökohtana on muodostaa uusi liikelai-lytos Vantaan mallin pohjalta. Tavoitteena on, että toiminta käynnistyy vuoden 2009 alusta.

Toimenpide 5: Lasten päivähoiton yhteiskäyttöä laajennetaan kolmi-vaiheisesti:

- Ensimmäisessä vaiheessa 1.8.2007 lukien perheen muut-taessa kunnasta toiseen mahdollistetaan päivähoitopaikan säilyminen entisessä asuinkunnassa kouluikään asti.

- Toisessa vaiheessa 1.8.2008 lukien määritellään kuntien raja-alueille päivähoitopalvelujen yhteiskäyttöalueet, joiden sisällä palveluihin hakeutuminen on vapaata.
- Kolmannessa vaiheessa 1.8.2012 lukien toteutetaan vapaa hakeutuminen päivähoitopalveluihin pääkaupunkiseudun kunnissa. Vuonna 2007 käynnistetään uudistuksen edellyttämän toimintaprosessien ja tietojärjestelmien yhteensovittamisen valmistelu.

Esiopetuspalvelun käytöstä yli kuntarajojen ehdotetaan laadittavaksi erillinen selvitys.

Toimenpide 6: Sosiaalipäivystystoiminnassa toteutetaan ajalla 1.4. - 30.9.2007 seuranta, jonka perusteella laaditut esitykset ympärivuorokautisen sosiaalipäivystyksen järjestämisestä tuodaan pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveysjohdon käsittelyyn 31.12.2007 mennessä.

Toimenpide 7: Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kustannusten jaossa yleisperiaatteena on täyden kustannusvastuun periaate, jossa kaikki kulut otetaan huomioon. Kulut jaetaan kunnille toteutuneen palvelumäärän mukaan. Asiaksmaksun perii tuottaja. Kustannukset näytetään läpinäkyvästi eikä clearing-menettelyä käytetä. Tarkemmat kustannuslaskelmat valmistellaan vuoden 2007 aikana, kun yhteiskäyttöisten palvelujen tarkempi sisältö ja laatu täsmentyvät.

Ruotsinkieliset palvelut

Toimenpide 8: Perusterveydenhuollon ruotsinkieliset erityispalvelut järjestetään nykyisen organisaatorakenteen puitteissa. Kuntarajat ylittävien palvelujen käytöstä tehdään vuoden 2007 aikana ehdotus pääkaupunkiseudun kuntien sopimukseksi.

Toimenpide 9: Pääkaupunkiseudun ruotsinkielisten lasten ja nuorten erityispalvelujen, kuten kuntoutus- ja mielenterveyspalvelujen, tarvetta ja järjestämisvaihtoehtoja koskeva selvitys tuodaan pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveysjohdon käsittelyyn 31.12.2007 mennessä. Sitä ennen selvitetään ruotsinkielisten lasten ja nuorten mielenterveys- ja kuntoutuspalvelujen yhteiskäytön laajuus.

Toimenpide 10: Päihdehuollon ruotsinkieliset erityispalvelut järjestetään nykyisen organisaatorakenteen puitteissa. Helsingin Läntinen A-klinikka antaa palveluja kaikkien pääkaupunkiseudun kuntien ruotsinkielisille asiakkaille. Jatketaan yhteistä päihdehuollon kehittämishanketta pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen puitteissa vuoden 2008 loppuun.

Perusterveydenhuollon kehittäminen

Toimenpide 11: Pääkaupunkiseudun kuntien, Keravan ja Kirkkonummen sekä HUS-kuntayhtymän HYKS-sairaanhoidon alueen yhteistä ter-

veysneuvonnan puhelinpalvelua jatketaan uuden yhteistyösopimuksen pohjalta vuosina 2008 - 2010.

Toimenpide 12: Perustetaan yhteinen pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten asiointipalvelujen kehittämisryhmä, jonka tehtävänä on 31.12.2007 mennessä valmistella sähköiseen asiointiin liittyvien menettelyjen linjaamista ja seurata kokeiluhankkeita. Yhteisten virtuaalisten palvelujen kehittämisen edellytys on yhdensuuntaiset toimintamallit ja erilaisten potilastietojärjestelmien integrointi. Yleiset neuvontapalvelut, jotka eivät vaadi vahvaa tunnistamista, toteutetaan HYKS-alueen kuntien ostopalveluna. Jatketaan käynnissä olevia kokeiluja. Samalla seurataan, ettei toimenpiteiden toteutuminen nosta hoitohakeutumisen kynnystä.

Erikoissairaanhoito

Toimenpide 13: Omistajien näkökulmasta painotetaan HUS:n tuottajaroolia sekä HUS:n ja HYKS:n investointisuunnitelman uudelleen arviointia ja erikoisalojen toiminnan edelleen tiivistämistä.

Toimenpide 14: Uusia kehittämishankkeita ei Uudenmaan aluetietojärjestelmähankkeessa (UUMA) käynnistetä, vaan edetään olemassa olevilla hankkeilla. Otetaan huomioon kansallinen arkistointiratkaus ja sen aikataulu.

Muut toimenpiteet

Toimenpide 15: Kuntarajat ylittävien palvelujen yhteiskäytön ja oikeudenmukaisen kustannustenjaon mahdollistamiseksi kehitetään palvelujen tuotteistusta, asiakasmaksujen perusteiden yhdenmukaistamista ja tietojärjestelmien yhteensopivuutta. Tavoitteena on laatia ehdotus asiakasmaksujen perusteiden yhdenmukaistamisesta vuoden 2007 aikana. Tuotteistuksen kehittämisen aikatauluna on terveydenhuollossa 31.12.2008.*

Päällekkäisten investointien karsimiseksi on käynnissä raja-alueiden investointien yhteistarkastelu, jota jatketaan vuosisuunnittelun yhteydessä.

4.2 Sivistystoimi

Nykytilan kuvaus ja kehittämistarpeet

Perusopetus

Lähtökohta perusopetuspalvelujen toteutuksessa pääkaupunkiseudun kunnissa on lähikouluperiaate.

* Terveydenhuollon tietojärjestelmistä tulee tuottaa tiedot keskitettyyn kansalliseen arkistoon viimeistään vuonna 2011.

Nykyisin yleisopetuksen ensisijainen oppilaaksiotto yli kuntarajojen perustuu aina kirjalliseen sopimukseen ao. kuntien välillä ja siinä määritellään mm. kustannusten maksaminen. Sopimuksia on tehty Espoo ja Kauniaisten kaupungin välillä sekä kaikilla pääkaupunkiseudun kuntien ja Helsingin kaupungin kanssa Kaisaniemen ala-asteen koulussa tai Kruununhaan yläasteen koulussa niiden oppilaiden osalta, jotka käyvät Suomen Kansallisopperan balettikoulua.

Toissijaista oppilaaksiottoa on uudistettu ja ulkokuntalaisten toissijainen oppilaaksiotto on mahdollistettu ilman kustannusten maksua. Kuntien välillä on eroja siinä, minkälaisin kriteerein ne tarjoavat oppilailleen eri palveluja

Pääkaupunkiseudulla asuvia oppilaita opiskelee lukuvuonna 2006–2007 naapurikuntien suomenkielisissä kouluissa yhteensä 373 (tilanne 20.9.2006). Eniten muun kunnan oppilaita on Kauniaisissa. Kauniaisten suomenkielisissä peruskouluissa on 181 ja ruotsinkielisissä peruskouluissa 206 muista kunnista tulevia oppilaita. Toiseksi eniten muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien oppilaita on Helsingissä.

Tarvetta kuntarajat ylittävään ensisijaiseen oppilaaksiottoon ei raja-alueiden pienalueiden pohjalta tehtyjen oppilasennusteiden mukaan näyttäisi olevan lähivuosina. Kuntien yhteistyönä jatketaan raja-alueiden oppilasmäärien seuraamista vuosittain ja tarvittaessa tehdään ehdotukset yhteisten oppilaaksiottoalueiden käyttämisestä. Ennen kuin kunnat tekevät investointisuunnitelmia, tullaan ensin tarkistama raja-alueyhteistyön mahdollisuudet.

Lukiokoulutus

Pääkaupunkiseudulla nuoret hakeutuvat lukiokoulutukseen yli kuntarajojen, sillä nuorilla on vapaa hakeutumisoikeus toisen asteen opintoihin. Pääkaupunkiseudun suomenkielisissä lukioissa on aloituspaikkoja n. 65 prosentille perusopetuksen päättävästä ikäluokasta. Mutta n. 7 prosenttia lukioiden opiskelijoista tulee pääkaupunkiseudun ulkopuolelta. Pääkaupunkiseudulla on 54 suomenkielistä päivälukiota, joista 31 on kaupunkien ylläpitämiä ja 23 yksityisten koulutuksen järjestäjän tai valtion ylläpitämiä.

Pääkaupunkiseudun yhteistyösopimuksen mukaisessa jatkotyössä on viime syksyn aikana on arvioitu lukiokoulutuksen määrällistä ja laadullista nykytilaa pääkaupunkiseudulla sekä tehty esitykset kehittämiskohteista. Lisäksi on tehty esityksiä kustannustenjakomalleista. Vuoden 2007 aikana selvitetään vielä lukiokoulutuksen kansainväliset palvelut erillisessä työryhmässä.

Tehdyssä taustaselvityksessä on otettu huomioon valtakunnalliset kehittämislinjaukset. Lisäksi laatukriteereitä tehtäessä on käsitelty jo olevassa olevaa yhteistyötä ja kehittämishankkeita. Näitä on mm. opinto-ohjauksessa, opetussuunnitelmatyössä sekä yhteisessä koulutukses-

sa, jota järjestetään mm. oppilaitosjohdon rekrytoinnissa, erityistä tukea tarvitsevien opetuksessa ja oppilashuoltohenkilöstölle.

Ammatillinen koulutus

Opiskelijoilla on vapaa hakeutumisoikeus haluamaansa tosien asteen oppilaitokseen. Kuntarajat eivät ole esteenä. Opiskelijan kannalta on tärkeää, että seudulla on riittävä määrä ammatillisen koulutuksen paikkoja, johon hän voi hakeutua. Nyt opiskelijoiden vapaata hakeutumista rajoittaa pääkaupunkiseudulla ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen liian vähäinen määrä ottaen huomioon hakijat ja nuorten määrän. Järjestämisluvan mukaiset paikat ovat kaikki käytössä Espoon seudun koulutusyhtymä Omniassa ja Helsingin kaupungilla. Vantaan kaupunki ei voi lisätä enää aloituspaikkoja; kaikki koulutuspaikat ovat käytössä vuoden sisällä.

Pääkaupunkiseudun yhteistyössä on huomioitu ammatillisen koulutuksen vauhdittamishankkeessa esitetyt tavoitteet. Yhteistyötä tehdään verkottamalla ja kumppanuuksia hyödyntäen.

Ammatillisen koulutuksen osapuolet ovat tehneet pitkäaikaista yhteistyötä mm. ennakointihankkeissa, joista viimeisin on v. 2005 tehty "Työvoima-koulutus 2015, Helsingin Seutu". Pääkaupunkiseudun NOSTE -hankkeessa ovat mukana AMIEDU, AEL, Omnia, Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kauniainen. Gloria- hankkeessa mallinnettiin peruskoululaisten työelämään tutustumista yhdessä kauppakamarin kanssa. Lisäksi on tehty ja tehdään muuta oppilaitostasoista yhteistyötä.

Ruotsinkieliset opetus- ja muut sivistyspalvelut

Päivähoidon (Espoossa päivähoito ja opetustoimi kuuluvat samaan hallintoon) ja perusopetuspalvelujen toteutuksen lähtökohtana kunnissa on lähipäivähoitopaikka- ja lähikouluperiaate.

Kuntarajat ylittävä yhteistyö päivähoidon, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen osalta toteutetaan olemassa olevien sopimusten ja suuntaviivojen mukaisesti. Sivistystoimen muiden palvelujen osalta yhteistyökanavat ovat olemassa. Tällä hetkellä yhteistyö on toimivaa.

Kehittämistarvetta on kaikilla palvelualueilla. Päivähoidon osalta on pohdittava päivähoitoa yli kuntarajojen sekä selkeytettävä siihen liittyvät periaatteet ja kustannustenjako. Perusopetuksen kohdalta on kehitettävä raja-alueiden oppilasmäärien seuraamista uusien koulurakennuksia suunniteltaessa.

Erityisopetuksen ja oppilashuollon osalta on kuntien välisenä yhteistyönä sekä yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimien kanssa pohdittava, miten pystytään tarjoamaan erityistä tukea tarvitseville ruotsinkielisille lapsille ja nuorille parhaat mahdolliset edellytykset edetä oppimisesaan.

Toisen asteen koulutuksen osalta on kehitettävä sekä kustannustenjakoa kuntien ja Praktikumin yhteistyönä että maantieteellisesti laaja-alaisen pääkaupunkiseudun kaikkien opiskelijoiden mahdollisuuksia siirtyä ruotsinkieliseen ammatilliseen oppilaitokseen Helsinkiin, Arabia-rantaan. Laajennettu yhteistyö toisella asteella edellyttää opiskelijahakumenettelyn ja opiskelujaksojen yhtenäistämistä.

Muiden sivistyspalvelualueiden osalta olisi kehitettävä yhteistä tiedottamista alueella toteutettavista kulttuuri-, nuoriso-, kirjasto- ja liikuntapahtumista.

Pääkaupunkiseudun yhteistyössä on kartoitettu seuraavat kehittämistarpeet:

- yhteinen hallintomalli ruotsinkieliselle päivähoidolle ja opetustoimelle kunnittain
- yhteinen kirjastoauto pääkaupunkiseudulle ruotsinkielisten päiväkotien, koulujen ja väestön tarpeita palvelemaan
- selkeä ruotsinkielisten edustus kuntien päätöksentekoon kaikkien sivistystoimen palveluiden kohdalla
- rekrytointiyhteistyön parantaminen
- erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten tilanteen parantaminen resurssikeskusten toimintaa kehittämällä siten, että nykyiset keskuksat tarjoavat palvelujaan aiempaa laaja-alaisemmin koko alueelle ja että vuorovaikutusta sosiaali- ja terveystoimen kanssa tehostetaan sekä kunnittain että koko pääkaupunkiseudulla
- työväenopistojen yhteistyötä tiivistetään
- toisen asteen koulutuksen yhteistyötä kehitetään tavoitteena saada nykyistä paremmat edellytykset toimia yhteistyössä yli kuntarajojen

Lisäksi ruotsinkielisten palvelujen työryhmältä on valmistunut lukuisia esityksiä, joita on kuvattu sivulla 23.

Ammattikorkeakoulut

Osana pääkaupunkiseudun yhteistyön tiivistämiseen liittyvää laaja-alaista selvitystyötä on selvitetty myös Helsingin ammattikorkeakoulun (Stadia), EVTEK - ammattikorkeakoulun ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyön tiivistämismahdollisuuksia ja -vaihtoehtoja. Lähtökohdana on ollut saada aikaan Paras -hankkeen tavoitteiden mukaisesti koko seudun elinkeinoelämää palvelevat innovaatioammattikorkeakoulut.

Kansalais- työväenopistot

Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten alueella toimii kahdeksan kansalaisopistoa, joista viisi opistoa on kaupunkien ylläpitämiä ja kolme yksityistä. Kaupunkien ylläpitämät opistot ovat: Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto, Helsingfors stads svenska arbetarinsti-

tut, Vantaan aikuisopisto, Espoon työväenopisto sekä Kauniaisten kansalaisopisto. Vantaan, Espoon ja Kauniaisten opistot ovat kaksikielisiä. Yksityiset opistot ovat Toimelan vapaaopisto (setlementti), Kalliolan opisto (setlementti) sekä Helsingin aikuisopisto (Toimihenkilöjärjestöjen Opintoliitto ry).

Pääkaupunkiseudun kehyskunnissa, kansalaisopistotoiminnan kannalta selkeästi yhteistyöverkostoon kuuluvina, toimivat Tuusulan, Keravan, Järvenpään, Sipoon, Nurmijärven, Jokelan, Mäntsälän, Hyvinkään sekä Kirkkonummen kansalais- ja työväenopistot.

Kunnallisista opistoista Vantaan aikuisopistolla ja Espoon työväenopistolla on myös liiketoimintakoulutusta. Kursseja ja koulutuskokonaisuuksia myydään yrityksille, yhteisöille sekä valtion hallinnolle. Suurimman osan liiketoiminnasta muodostaa aikuisten maahanmuuttajien työvoimapolitiittinen sekä kotoutumiskoulutus. Esimerkiksi Vantaan aikuisopiston maahanmuuttajille suunnattu TE-keskuksen ostama koulutus on 24 000 opiskelijatyöpäivää/vuosi. Koulutuksessa opiskelee vuosittain 1200 maahanmuuttajaa 60 eri maasta.

Kansalaisopistojen palvelut ovat avoimia kaikille yli kuntarajojen. Ulkokuntalaiset käyttivät kansalaisopistopalveluja seuraavasti:

Helsingin työväenopiston palvelujen käyttäjistä 9 % on ulkokuntalaisia. Vantaalaisia, sipoolaisia ja nurmijärveläisiä on 1040 henkilöä (3.5%), espoolaisia ja kauniaislaisia 872 (3 %) ja muiden kuntien asukkaita 740 (2.90 %).

Espoon työväenopistossa opiskeli v. 2006 noin 1300 helsinkiläistä, joka on 2,5 % koko opiskelijamäärästä, 300 vantaalaista, joka on 1 % koko opiskelijamäärästä, 3500 kauniaislaista, joka on 8 % koko opiskelijamäärästä ja 300 muualta tulleita.

Vantaan aikuisopiston palvelujen käyttäjistä ulkokuntalaisia on 7 %, helsinkiläisiä 577, espoolaisia 184 ja Kuuma-kuntalaisia 110.

Kauniaisten kansalaisopiston opiskelijoista 25 % eli 825 opiskelijaa on ulkokuntalaisia. Kuntakohtaista erittelyä ei ole saatavissa.

Kansalaisopistojen rehtorien yhteistyöryhmässä on keskusteltu runsaasti palvelujen yhteiskäytöstä sekä kehittämistarpeista. Esillä ovat olleet seuraavat kehittämistoimenpiteet:

- tiedottamisen yhtenäistäminen ja kehittäminen
- yhteinen kurssitarjotin
- yhtenäiset ilmoittautumis- ja peruutuskäytännöt
- arviointityöryhmän tunnuslukuvvertailut
- KUHA-kurssihallinto-ohjelman kehittäminen asiakaspalvelun parantamiseksi
- kurssitarjonnan seudullinen koordinointi
- yhteiset ainealueittaiset opettajien täydennyskoulutukset

– rehtorien täydennyskoulutus

Seutuportaalin käyttöönottoa on valmisteltu. Se tulee tarjoamaan kuntarajat ylittäen kuntalaisille mahdollisuuden valita ja vertailla kurssitarjontaa eri aineissa.

Tiedottamisessa on jo toteutettu yhteisiä tiedotteita esim. ilmoittautumisista, opetusohjelmien jakoajankohdista jne. Ruotsinkielinen kurssitarjonta julkaistaan pääkaupunkiseudun yhteisilmoituksessa. Ensimmäiset arviointiryhmän tunnuslukuvertailut valmistuvat huhtikuussa (vuodesta 2006).

KUHA-kurssihallintaohjelman kehittämistyö on jatkuvaa.

Kirjastopalvelut

Pääkaupunkiseudun kirjastojen palvelut ovat kaikkien yhteistyöhön osallistuvien kuntien asukkaiden vapaasti käytettävissä. Yhteistyöstä käytetään nimitystä HelMet-kirjasto. Palvelu on hyvin tunnettu ja sitä käytetään runsaasti yli kuntarajojen.

HelMet-kirjastopalvelun lisäksi yhteistyötä tehdään runsaasti myös palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä. Tätä työtä johtaa HelMet-johtoryhmä, joka koostuu kirjastotoimenjohtajista. Lisäksi toimii useita yhteistyöryhmiä toiminnan eri osa-alueilla, kuten: kokoelmien kehittäminen, hankinta, lasten ja nuorten kirjastotyö, ruotsinkieliset kirjastopalvelut, monikulttuuriset kirjastopalvelut, henkilöstöasiat, henkilökunnan koulutus, tietopalvelu, verkkokirjasto ja kirjastojärjestelmä. Yhteistyötä syvennetään edellä mainituilla alueilla edelleen, jolloin kiinnitetään erityistä huomiota päällekkäistyön vähentämiseen.

Toimenpiteiden toteuttamistapa ja aikataulu

Yhteistyön painopisteitä vuonna 2007 ovat:

- kirjastoautoyhteistyön suunnittelun aloittaminen
- yhteisen aineiston hankintajärjestelmän kehittäminen ja käyttöönotto
- yhteinen markkinointi
- asiakaskysely ei-käyttäjille
- yhteinen verkkokirjasto ja intranet
- johtamisjärjestelmä

Muita tulevaisuuden yhteistyön kehittämiskohteita ovat:

- yhteiset hankinnat
- maksuliikenne ja verkkomaksaminen
- logistiikka (aineiston kuljetus ja lajittelu)
- keskustakirjasto
- palveluverkon yhteinen suunnittelu kuntien raja-alueilla.

Kulttuuripalvelut

Taiteen perusopetus on lailla säädeltyä perusopetusta, joka toteutuu kaupungeissa lähipalveluna. Espoossa ja Helsingissä lakisääteistä valtiontukea saavat oppilaitokset ovat yksityisiä ja Vantaalla kunnallisia. Pääkaupunkiseudun taideoppilaitoksissa keskimäärin n. 2 % koulujen oppilaista on muista pääkaupunkiseudun kaupungeista. Yhtenäistä käytäntöä yli kuntarajojen hakeutuviin oppilaisiin ei ole: jotkut koulut keräävät muista kunnista tulevista oppilaista lisälukukausimaksun. Myös oppilaiden lukukausimaksujen taso vaihtelee melko paljon. Taiteen perusopetusta avustetaan pääkaupunkiseudun kaupungeissa hallinnollisesti ja määrällisesti eri tavoin.

Taidelaitokset tuottavat kaupunkilaisille kulttuuripalveluja. Kukin kaupunki avustaa ensisijaisesti omassa kaupungissa tapahtuvaa ja/ tai kaupungissa sijaitsevan taidelaitoksen, -oppilaitoksen tai -yhteisön tuottamaa taidetoimintaa. Avustaminen tapahtuu kussakin kaupungissa erilaisella aikataululla, ja avustusten toteutumisesta kerätään tietoa erilaisilla mittareilla. Sähköistä asiointia käytetään jonkin verran.

Kulttuuritiloilla ja -keskuksilla on kussakin kaupungissa pyritty luomaan kulttuurista palvelurakennetta ja alueellisia palveluja koko kaupunkiin. Kunnallisissa tiloissa tapahtuvien kulttuuritilaisuuksien ja -tapahtumien esiintyjien, osallistujien tai tilavuokraajien kuntakohtaista osallistumista ei ole rajoitettu. Kulttuurikeskuksilla on omat toimintaprofiilinsa ja erilaisia henkilöstö- ja rahoitusmalleja.

Kulttuuritoimen yhteistyön lähtökohtana ovat joustava ja muutosvalmis pääkaupunkiseudun kunnallinen kulttuurihallinto sekä kattavien ja laadukkaiden kulttuuripalveluiden turvaaminen kuntien alueella.

Kulttuuripalveluissa pääkaupunkiseudun kaupungeille jaettuun yhteistyöhön soveltuvia kulttuuripalveluiden muotoja ovat ainakin: taiteen perusopetus, lasten taidekasvatuspalvelut ja tapahtumatuotannot, kulttuurin avustustoiminta, kunnalliset kulttuuritilat, monitoimitalot ja kulttuurikeskukset, kulttuuritoimien hallinnollinen kehittämistyö sekä tiedotusyhteistyö. Eri toiminta-aloilla on käynnistetty tai jo toteutettu palvelukartoituksia ja tutkimustyötä.

Kulttuuritoimien yhteistyölle esitetään kahta päätapaa: 1) palveluyhteistyötä, jossa tavoitteena on myös raja-alueiden palvelujen turvaaminen, palvelujen hakeminen yli kuntarajojen sekä jaetut erityispalvelut ja 2) tietohallintoyhteistyötä, jossa tavoitteena on yhtenäinen tiedonkeruu, yhteisesti toteutetut tutkimushankkeet ja kyselyt, yhteisesti noudatettu kriteeristö ja toimintamallit, yhteiset internet-sivustot/ tietopalvelu sekä sähköisen asiointin ja muiden verkkopalvelujen kehittäminen eri kielillä. Yhteistyön kohteista ja toimintatavoista sovitaan aina erikseen.

Keskeisiä yhteistyön kohteita ovat:

- taiteen perusopetuksen ja taidekasvatuksen oppilaiden ylikunnallisen hakeutumisen helpottaminen
- oppilasmaksujen saaminen tasasuuruiseksi eri kaupungeissa
- taiteen perusopetuksen uusien toimijoiden valintakriteerien ja -prosessien yhtenäistäminen
- yhteistyö avustustoiminnassa
- kulttuurikeskusten toiminnallisen mallin kehittäminen ja yhteistyö palvelujen mitoituksen suunnittelussa
- kulttuurikeskusten tuotantoyhteistyön lisääminen
- mahdollisten yhteisten palvelurakenteiden luominen raja-alueilla
- tiedonkeruutapojen harmonisoiminen
- sähköisen asioinnin ja tiedottamisen yhtenäistäminen
- kulttuurihallinnon yhteistyön lisääminen

Syksyllä 2006 on aloitettu yhteisesti sovellettavien periaatteiden työstäminen taiteen perusopetuksen uusien lupahakemusten ja oppilaitosten opetussuunnitelmien sisältöjen tarkastamiseksi ja ylläpitämiseksi. Opetussuunnitelmien arvioinnin tueksi otetaan käyttöön kulttuuritoimien yhteinen lomake. Syksystä 2007 alkaen kulttuuritoimet alkavat kerätä mahdollisimman samanmuotoista tilastotietoa taiteen perusopetuksesta.

Liikuntapalvelut

Kunnallisesti tuotetut liikuntapalvelut ovat kaikkien pääkaupunkiseudun asukkaiden käytettävissä. Pääkaupunkiseudun kaupunkien liikuntatoimien yhteistyö esimerkiksi ulkoilutoiminnassa on vakiintunutta. Vahvaa yhteistyötä on tehty myös venesatama- ja kalastusasioissa. Kaupungeilla on ollut liikunnan ohjauspalvelujen yhteistyöryhmä ja erityisryhmien liikunnan yhteistyöryhmä. Näiden avulla liikuntatoimet ovat pyrkineet yhdenmukaistamaan palveluja, niiden palvelukriteerejä ja maksupolitiikkaa. Osa yhteistyöstä on tapahtunut Uudenmaan virkistysalueen kautta.

Maksullisten kunnallisten palvelujen hinnoissa on edelleen kuntakohtaisia eroja, kuten myös hinnoitteluperusteissa. Joissain palveluissa voidaan ulkopaikkakuntalaiselta periä korkeampi maksu kuin kunnan omalta asukkaalta. Käytännössä kuntarajat eivät muodosta merkittävää estettä liikunnan harjoittamiselle pääkaupunkiseudulla.

Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat olleet mukana luomassa Liikunnan laatujärjestelmää ja Liikunnan Vertailutietojärjestelmää, jotka muodostavat entistä paremman pohjan palvelutarjonnan seurannalle ja arvioinnille.

Liikuntaseurojen toiminnassa ei yksittäisen liikunnanharrastajan kotikunnalla ole merkitystä. Liikuntajärjestöltä edellytetään kyllä palvelujen

tarjoamista ”kotikuntalaisille” avustusten myöntämisen edellytyksenä, mutta seuran jäsenten kotikunnalla ei ole merkitystä. Jäsenmaksut ja muut toiminnan maksut ovat jäsenille samansuuruiset, kotikunnasta riippumatta.

Liikuntapalvelujen tuottamistavat

Pääkaupunkiseudun liikuntapalvelujen tarjonta on laajaa ja monipuolista. Palveluita ei kuitenkaan pystytä järjestämään kysyntää vastaavasti. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että urheiluseuroille on perinteisesti osoitettu suurin osa liikuntatilojen ns. prime time –ajoista, jolloin ne eivät ole vapaan harrastustoiminnan käytössä tai ovat sitä vain rajoitetusti.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien liikuntatoimissa pyritään selvittämään tulevaisuuden liikuntatarpeita, sekä mahdollisuuksia kuntarajat ylittävään yhteistyöhön. Palvelujen järjestämistapoihin ja kustannusten jakoon haetaan myös vaihtoehtoja. Tässä yhteydessä voidaan mainita Espoon esittämä uimahallien maksujen clearing-järjestelmä. Investointipuolella ei tällä hetkellä ole yhteisiä hankkeita, mutta keskusteluja on käyty esimerkiksi seudullisesta ampumaradasta.

Mahdollisia tulevaisuuden yhteistyön kohteita ovat seuraavat:

- liikuntapaikkojen yhteiskäytön kehittäminen
- seudullisten liikuntapaikkojen yhteissuunnittelu
- yhteisen ylläpitojärjestelmän selvittäminen
- yhteistyö suurten hankintojen toteuttamisessa
- maksuliikenteen clearing ja verkkomaksamisen selvittäminen
- suurten kv. liikuntatapahtumien koordinointi ja työnjako
- markkinointiviestintä hyvien käytänteiden toteuttamiseksi
- palvelujen toimintaverkon yhteinen suunnittelu kuntien raja-alueilla
- yhteisten arviointiperusteiden luominen
- yhteisten tukijärjestelmien luominen

Pääkaupunkiseudun kaupunkien liikunta- ja vapaa-ajan lautakunnat järjestivät tapaamisen huhtikuussa 2007 saadakseen sitä kautta näkökulmaa tulevalle, tiivistyvälle yhteistyölle.

Nuorisopalvelut

Pääkaupunkiseudun nuorisotoimien yhteistyön hallinnollisia rakenteita ja toiminnan yhteisen kehittämisen välineitä on kehitetty. Niihin kuuluvat kaupunkien nuorisotoimen johdon ja johtoryhmien säännölliset koontumiset ja suunnittelijaportaan tiivis yhteistyö. Yhteiset tunnusluvut olivat käytössä ensimmäisen kerran vuonna 2006. Samoin on kehitetty yhteinen vertaisarvioinnin työkalu, ns. ”Kentin malli”. Seudun nuorisotoimet tekevät myös tutkimusyhteistyötä, ajankohtaisina aiheina mm. nuorten kulttuuriset ilmiöt ja nuorisotyön haasteet, nuorten verkkomaa-

ilma sekä maahanmuuttajanuoret. Yhteistoimintaa edistää myös nuorisotoimien aktiivinen panos kaupunkien nuorisotyön verkottamiseksi. Kymmenen suurimman kaupungin nuorisotoimenjohtojen kesken on jo pidempään tehty monimuotoista yhteistyötä ja vuonna 2007 perustettiin 20 suurimman kaupungin nuorisotoimien verkosto, joka toimii paitsi hyvien käytäntöjen ja kokemusten jakamisen areenana myös edunvalvontaelimenä suhteessa kuntaliittoon, ministeriöihin ja nuorisotutkimukseen.

Pääkaupunkiseudulle yhteisiä nuorisopalveluja ovat mm. vuosittaiset suuret nuorisokulttuuriset tapahtumat eli bänditapahtuma (noin 200 bändiä), tanssitapahtuma (noin 700 esiintyjää) ja nuorten valtakunnalliseen kulttuuritapahtumaan kytkeytyvä alueellinen taidetapahtuma. Yhteistoiminta jäsentyi ja vakiintui, kun se vuonna 2006 kirjattiin sopimusmuotoon. Lisäksi kaupungeilla on yhteinen verkossa sijaitseva virtuaalinen nuorisotalo Netari ja verkossa sijaitseva neuvontapalvelu Pulmakulma, jossa on mukana myös muita seutukuntia. Yhteistyötä tehdään myös ruotsinkielisessä työpajatoiminnassa.

Tällä hetkellä nuorille yhdessä suunnattua palvelutoimintaa voidaan pitää varsin hyvänä. Nuorten palvelutarve näyttää tällä hetkellä tyydyttyvän nykyisillä alueellisilla palveluilla. Helsingin nuorisotoimen alkuvaiheessaan olevan toiminta- ja tilastrategian mukaiset suuremmat toimintakeskukset saattavat muodostua niin vetovoimaiseksi, että niillä on jossain määrin imua myös kuntarajojen yli.

Pääkaupunkiseudun nuorten palvelujen parantaminen tapahtuu luontevimmin verkkovälitteisen toiminnan kautta. Siinä yhteistyö pääkaupunkiseudulla on jo vahvaa. Merkittävintä vahvistusta odotetaan siitä, että yhteistyökumppaneiksi tulisivat myös muiden kuntien nuorisotoimet ja Opetusministeriön nuoriso-osasto.

Olennessa uusia palveluja ei siten tällä hetkellä ole katsottu tarpeelliseksi kehittää. Yhteistyö tulee luontevasti tiivistymään ensisijassa kehittämistyössä, jonka ytimessä ovat yhteiset tunnusluvut, toinen toistemme nuorisotyön arviointi (vertaisarviointityökalulla) ja tutkimustoiminta.

Keinot

Perusopetus

Toimenpide 1: Erityisopetuksen ja vammaisten opetuspalvelujen kehittäminen

Kunnat tuottavat suurimman osan luokkamuotoisen erityisopetuksen ja vammaisten opetuspalveluista itse. Näkövammaisten sekä liikunta- ja monivammaisten opetuksen osalta käytetään myös valtion koulujen palveluja. Pääkaupunkiseudulla on osaamista kuulovammaisten, liikunta- ja monivammaisten sekä kehitysvammaisten opetuksessa. Näkövammaisten oppilaiden ja opettajien tuki hankitaan tällä hetkellä Jyvä-

kylän näkövammaisten koulusta. Autismiopetuksen opetuksen konsultaatio ja tuki puuttuu kokonaan pääkaupunkiseudulta.

Valmisteltavana on neljän alueellisen (PKS) osaamiskeskuksen perustaminen vuoteen 2010 mennessä:

- kuulovammaisille,
- näkövammaisille,
- liikunta-, moni- ja kehitysvammaisille sekä
- autistisille lapsille ja nuorille.

Ehdotuksessa tullaan kuvaamaan osaamiskeskusten tehtävät, toimintatapa, henkilöstöresurssit, perustamisen edellyttämät kustannukset ja vuosittaiset ylläpitokustannukset sekä sijaintipaikka. Työryhmä asetettu valmistelemaan ehdotusta vuoden 2007 loppuun mennessä.

Tehdään pääkaupunkiseudun yhteinen selvitys myös sairaalakoulujen opetuksen kehittämiseksi.

Toimenpide 2: Henkilöstön osaamisen kehittäminen yhteistyössä

Kuntarajat ylittävän kunnallisten palveluiden käytön parantamiseen vaikutetaan välillisesti henkilöstön osaamisen kehittämällä. Yhteistyötä on tehty pääkaupunkiseudun kuntien kesken sekä rehtoreiden että opetushenkilöstön koulutuksessa ja tätä yhteistyötä tulee tiivistää. Strategisesti keskeisiä osaamisen kehittämisalueilta pääkaupunkiseudun kunnissa on johtaminen, erityisopetus, tutkiva oppiminen ja yhteistoiminnallisuus sekä verkkoympäristön hyödyntäminen oppimisessa.

Perustetaan pääkaupunkiseudun yhteinen koulutussuunnitteluryhmä, joka laatii pitkän aikavälin esitykset yhteistyönä toteutettavasta koulutuksesta sekä tarkennetun vuosittaisen toimintasuunnitelman. Lähtökohtana on, että pääkaupunkiseudun yhteistyönä toteutettu koulutus ja kehittäminen tuo lisäarvoa kuten esim. kustannussäästö, työajan optimointi, verkottuminen ja osaamisen jakaminen. Jokainen kunta järjestää omaa täydennyskoulutusta resurssiensa puitteissa. Seutuyhteistyö täydentää omaa koulutusta. Myös jatkossa suurin osa koulutuksesta on tarkoituksenmukaista toteuttaa kuntakohtaisesti.

Toimenpide 3: Kansainvälisten koulutuspalvelujen kehittäminen yhteistyössä. Yhteistyöhankkeen valmistelu on käynnistynyt.

Lukiokoulutus

Toimenpide 4: Lukiokoulutuksen yhteiset kehittämislinjaukset

On arvioitu lukiokoulutuksen määrällistä tarvetta pääkaupunkiseudulla ja esitetty pääkaupunkiseudulla varattavan lukiopaikkoja 60 % perusopetuksen päättävästä ikäluokasta. On tehty esitys lukiokoulutuksen yhtenäisistä laatuksista, jotka edistävät tasa-arvoisia opiskelumahdollisuuksia pääkaupunkiseudun lukioissa. On myös esitetty siirty-

mistä yhteiseen jaksojärjestelmään, yhtenäiseen tuntikiertokaavioon ja 75 minuutin oppituntiin, jotka mahdollistavat lukioiden yhteistyön lisäämisen opetuksessa ja keskinäisen koordinoinnin esim. harvinaisissa kielissä.

Kehittämishankkeen aikataulusta päätetään syksyllä 2007.

Ammatillinen koulutus

Toimenpide 5: Toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudelleen organisoinnin käynnistäminen

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyösopimus sisältää koulutukseen ja työvoimaan liittyviä tavoitteita. Työvoiman saatavuuden turvaamiseksi kaupungit huolehtivat siitä, että työelämän muutokset ennakoidaan koulutuksessa. Sopimuksen linjausten mukaan ammatillisen koulutuksen kenttä on tarpeen koota suuremmaksi kokonaisuudeksi, jolloin seudulle saadaan suuria, monialaisia ja tehokkaasti toimivia yksiköitä, jotka myös vastaisivat paremmin työelämän kehittämistarpeisiin.

Sopimuksen mukaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudelleen organisointi käynnistetään valtuustokauden aikana.

Tässä vaiheessa pääkaupunkiseudun ammatillisen koulutuksen kuntajärjestäjät (Helsinki, Vantaa, Omnia, Amiedu), Kauppiaitten Kauppaoppilaitos sekä Espoon ja Kauniaisten kaupungit ovat hyväksyneet ammatillista koulutusta koskevan yhteistyösopimuksen, joka koskee koulutustarpeen ennakoimista, koulutuspaikkojen määrää ja työnjakoa, edunvalvontaa, opetusjärjestelyjä, investointeja, markkinointia ja kehittämistä.

Pääkaupunkiseudun ammatillisesta aikuiskoulutuksesta on tehty selvitys, jossa on esitetty lukuisia ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämistoimenpiteitä. Selvitys on lausuntokierroksella.

Selvitys "Kansainvälisten perheiden toisen asteen koulutus pääkaupunkiseudulla "on alkamassa. Selvitys koskee lukioita ja ammatillista koulutusta. Mukana ammatillisen koulutuksen osalta ovat ammatillisen koulutuksen yhteistyösopimuksen sopijaosapuolet.

Ammatillisen koulutuksen yhteistyösopimuksen täytäntöönpano on aloitettu. Valmistelu tapahtuu työryhmässä, jossa on edustettuna sopimuksen sopijaosapuolet.

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelmassa 2005-2007 on hanke "Yhteistyö ammatillisessa koulutuksessa työvoiman turvaamiseksi". Hanke tukee osaltaan yhteistyösopimuksen toteutusta.

Ammatillisessa aikuiskoulutusselvityksessä esitetyistä toimenpiteistä on käynnistetty ammatillisen aikuiskoulutuksen koulutuksen arviointiin

sekä oppisopimuskoulutuksen käytänteiden yhtenäistämiseen liittyvä yhteistyö.

Ruotsinkieliset opetus- ja muut sivistyspalvelut

Toimenpide 6: Ruotsinkielisten sivistystoimen palvelujen kehittäminen erikseen tehtävän päätöksen pohjalta.

Ammattikorkeakoulut

Toimenpide 7: Helsingin seudun ammattikorkeakoulujen toimivuuden kokonaisarviointi

Pääkaupunkiseudun kaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen sekä Kirkkonummen kunta ovat perustaneet Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n, joka on saanut toimiluvan uudelle ammattikorkeakoululle. Uusi Metropolia ammattikorkeakoulu aloittaa toimintansa 1.8.2008.

Saatujen kokemusten pohjalta on tarkoitus arvioida viimeistään vuoden 2012 loppuun mennessä yhdessä Laurean omistajatahojen kanssa, millä edellytyksillä ja toimenpiteillä Helsingin seudun kunnallisista ammattikorkeakouluista voi muodostua yksi toimiva kokonaisuus, joka on organisoitu niin, että se tehokkaasti palvelee seudun koulutustarpeita, kilpailukykyä ja innovatiivisuutta. Samassa yhteydessä tarkastellaan koko metropolialueen ammattikorkeakoulujärjestelmän toimivuutta. Tavoitteena on, että myös Helsingin kaupunki tulee Laureaa ylläpitävän osakeyhtiön osakkaaksi.

Kansalais-työväenopistot

Toimenpide 8: Verkkoviestinnän ja henkilöstön osaamisen kehittäminen yhteistyössä

Seutuportaali otetaan käyttöön vuoden 2008 alkuun mennessä. Yhteinen rehtorikoulutus käynnistyy marraskuussa 2007. Se sisällytetään opetusministeriön rahoittamiin VSOP-opintoihin.

Kirjastopalvelut

Toimenpide 9: Pääkaupunkiseudun yhteisten kirjastopalvelujen kehittäminen, jatkuvaa.

Kulttuuripalvelut

Toimenpide 10: Seudullisten kulttuuripalvelujen tarjonnan lisääminen erillisen suunnitelman mukaisesti

Paras-hankkeen tavoitteiden mukainen yhteistoiminta on jo aloitettu taiteen perusopetuksen osalta. Helsingistä, Espoosta ja Vantaalta on kustakin tehty perusselvitykset ja myös Kauniainen on tulossa mukaan kartoitukseen. Kunnat ovat palkanneet pääkaupunkiseudun kartoitusta te-

kemään kaikissa kunnissa yhteisen henkilön. Muista toimeenpanosuunnitelmaan sisällytettävistä palveluista valmistuu erillissuunnitelma sekä palveluntarveanalyysi huhtikuun loppuun mennessä. Selvityksen pohjalta vuoden 2007 aikana on tarkoitus vahvistaa pääkaupunkiseudun eri kaupunkien kulttuurilautakunnissa yhteinen tavoitesuunnitelma, josta selviää haluttu palvelutarjonta, yhteistyön organisointi- ja tuottamismuodot sekä kuntarajat ylittäen tarjottavat palvelut. Aikatauluista sovitaan hankekohtaisesti.

5 Kuninkaan kolmio –pilottialue

Yhtenä seudullisena yhteistyökohteena ovat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien rajapinnassa olevat maankäytön kehittämisvyöhykkeet, jotka voidaan toteuttaa kaupunkien yhteistyönä.

Pääkaupunkiseudun yhteistyössä on valittu pilottialueeksi ns. Kuninkaan kolmio –alue. Pilottialueeseen kuuluvat Espoon Pajuniityn – Uusimäen alueet, Helsingin Malminkartanon Honkasuon – Hakuninmaan Kuninkaantammen alueet ja Vantaan Myyrmäen – Kaivokselan alueet. Maankäyttövyöhyke liittyy osaltaan Kehä II:n linjaukseen.

Liitteenä olevassa väestö- ja palvelutarveselvityksen väestösuudessa (sivut 18-20) on kuvattu Kuninkaankolmioalueelle yhteiset väestöennusteet palveluikäjaoituksilla.

Pilottialueella tarkastellaan ja suunnitellaan palvelut kuntarajat ylittäen mm. seuraavasti:

- perusopetuksessa raja-alueiden yhteisiä oppilaaksiottoalueita ja koulunkäyntiä yli kuntarajojen selvitetään vuosittain
- päivähoidon hankeohjelmien ja investointien yhteistarkastelua on jo käynnistetty Kuninkaantammen ja Honkasuon alueilla.

Kaupunkien kaikilla raja-alueilla investointien yhteistarkastelua jatketaan vuosisuunnittelun yhteydessä.

6 Kaupunkisuunnitelman valmistelu ja hyväksyminen

6.1 Valmistelun organisointi

Suunnitelma sisältää jo käynnissä olevat pääkaupunkiseudun ja Helsingin seudun yhteistyöhankkeet. Suunnitelman MAL-osio ja PALVELUT-osio on valmisteltu erillisinä suunnitelmina

MAL-osio

Helsingin seudun yhteistyökokous päätti 9.11.2006, että puitelain 7 §:n mukaisen kaupunkiseutusuunnitelman MAL-osio laaditaan koko Helsingin seudun 14 kunnan osalta yhteisenä.

Valmistelu on tehty pääkaupunkiseudun ja muun Helsingin seudun asiantuntijaviranhaltijoista koostuvissa työryhmissä Helsingin seudun MAL-jaoston johdolla. Valmistelun kuluessa on pidetty yhteisiä kokouksia myös Uudenmaan liiton ja YTV:n edustajien kanssa.

MAL-osiota on käsitelty 8.3.2007 MAL-jaostossa ja 30.3.2007 MAL-neuvottelukunnassa. Lisäksi se on ollut esillä pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien ja Helsingin seudun kuntajohtajien valmistelukunnan kokouksissa.

PALVELUT-osio

Pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveystoimen ja sivistystoimen johto ovat vastanneet suunnitelman palveluita koskevan osion valmistelusta. Valmisteluun on osallistunut kaupunkien asiantuntijoita.

PALVELUT-osion ja kaupunkien toteuttamissuunnitelmien taustaineistoksi koottuun väestö- ja palvelutarveselvitystä varten asetettiin Helsingin tietokeskuksen johdolla toiminut seudullinen työryhmä, joka on huolehtinut analyysien yhteensovittamista varten tarvittavien lähtökohtatietojen ja määritelmien laatimisesta.

Suunnitelman valmistelu on tapahtunut pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien kokouksen johdolla ja pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan koordinaatioryhmän ohjauksessa.

6.2 Suunnitelman hyväksyminen

Suunnitelmaa käsitellään 15.5.2007 pääkaupunkiseudun neuvottelukunnassa ja sitä ennen sen koordinaatioryhmässä sekä MAL-osion osalta 5.6.2007 Helsingin seudun yhteistyökokouksessa.

Suunnitelman hyväksyy seudun kaupungin- ja kunnanvaltuustot.

6.3 Yhteistoiminta henkilöstön kanssa

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyösopimuksen mukaan henkilöstön osallistuminen järjestetään yhteistoiminnasta kunnallisella alalla tehdyn yleissopimuksen ja kunkin kaupungin oman yhteistoimintaa koskevan sopimuksen tarkoittamalla tavalla.

Pääkaupunkiseudun yhteistyösopimuksen yhteishankkeiden seurantaan varten on nimetty pääkaupunkiseudun seurantaryhmä. Ryhmässä ovat edustettuina pääsopijajärjestöjen (JHL, KTN, JYTY, JUKO ja TNJ) ja työnantajapuolen nimeämät henkilöt. Puitelain edellyttämä suunnitelma on ollut säännöllisesti esillä seurantaryhmän kokouksissa sen valmistelun eri vaiheissa.

LIITTEET

Pääkaupunkiseudun väestö- ja palvelutarveselvitys vuosille 2015 ja 2025

Kartta pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveystalustarpeiden toimipisteverkosta